

Kroll

Acest document reprezintă traducerea din limba engleză a Raportului de sinteză.

A se lua în considerare [versiunea originală](#) a acestuia.

20 decembrie 2017

Etapă II

Raportul de sinteză

Întocmit pentru

Banca Națională a Moldovei

Nexus Place, 25 Farringdon Street
London EC4A 4AB
T +44 (0)20 7029.5000
kroll.com

Document confidențial

Utilizare restricționată

Acest raport a fost întocmit de către compania Kroll la cererea clientului, căruia i-l furnizează. Clientul este de acord că rapoartele și informațiile primite de la Kroll, inclusiv acest raport, au un caracter strict confidențial și sunt destinate utilizării personale și exclusive de către client, pentru a înțelege modul de comitere a fraudei împotriva celor Trei Bănci din Moldova (așa cum sunt definite mai jos). Orice altă utilizare (inclusiv în scopuri de angajare, de evaluare a creditelor sau subscriere a asigurării) este strict interzisă și clientul acceptă aceste condiții. Orice comunicare, publicare, dezvăluire, difuzare sau reproducere a acestui raport sau a oricărei porțiuni din conținutul său unor terțe părți se va efectua cu consimțământul scris prealabil din partea companiei Kroll. Compania Kroll nu își asumă nicio răspundere directă, indirectă sau consecventă față de orice terță parte sau orice altă persoană, care nu este destinatarul acestui raport, pentru informațiile prezentate în acest raport, pentru interpretarea sau aplicarea acestora, pentru omiterile depistate sau pentru utilizarea acestora de către o astfel de terță parte sau altă persoană. În măsura în care informațiile furnizate în acest raport se bazează pe o examinare a documentelor disponibile publicului, aceste informații, așa cum sunt prezentate, se bazează pe exactitatea și caracterul complet al acestor documente, care nu au fost coroborate de Kroll. Declarațiile făcute în cadrul prezentului document privind aspectele financiare, normative sau juridice ar trebui interpretate ca observații generale, care se bazează exclusiv pe experiența companiei Kroll în calitate de consultant în materie de risc, și nu pot fi considerate drept o consultanță în domeniul financiar, normativ sau juridic, pe care compania Kroll nu este autorizată să o ofere. Toate aceste aspecte trebuie revizuite cu ajutorul unor consultanți calificați în domeniile respective.

CONȚINUT

Contents

1.	Partea introductivă.....	6
1.1	Informații generale	6
1.2	Obiectivul și domeniul de aplicare a investigației	7
1.3	Structura și distribuția rapoartelor	8
1.4	Conținutul Raportului detaliat	8
1.5	Limitare de responsabilitate.....	9
2.	Sumarul Executiv	10
2.1.	Analiza și destinația volumului total de împrumuturi	11
2.2.	Evenimentele ce au făcut posibilă creșterea semnificativă a capacității de creditare în noiembrie 2014	11
2.2.1.	Concentrarea expunerii la BEM pentru a spori volumul de lichiditate ..	12
2.2.2.	Garanția dubioasă oferită pentru acordarea creditelor în noiembrie 2014 12	
2.2.3.	Controlul procedurii de aprobare a creditelor în cele Trei bănci.....	13
2.2.4.	Transferul portofoliului de credite către BS prin intermediul creditelor overdraft false	13
2.3.	Dreptul de proprietate asupra celor trei bănci deținut de către Grupul Șor	13
2.4.	Controlul Grupului Șor asupra procesului de solicitare a creditelor și a conturilor implicate în fraudă	14
2.5.	Mecanismele de spălare a banilor	14
2.6.	Fluxuri semnificative de fonduri transferate în conturile persoanelor fizice.....	16
2.7.	Alte fluxuri de fonduri prezentate pe jurisdicții.....	16
3.	Metodologia	18
3.1.	Declarația făcută de domnul Șor	19
3.2.	Limitarea răspunderii	19
3.3.	Ratele de schimb.....	19
3.4.	Perioada de revizuire.....	20
3.5.	Metodologia de urmărire a fondurilor delapidate	20
4.	Creșterea expunerii în anii 2011 – 2014.....	21

4.1.	Analiza expunerilor	21
4.1.1.	Companiile din cadrul Grupului Șor.....	21
4.1.2.	Expunerea băncilor în perioada 2012 – 2014	22
4.1.3.	Analiza noilor împrumuturi acordate în perioada ianuarie 2012 – noiembrie 2014.....	23
4.1.4.	Valoarea pierderilor suportate de cele Trei bănci din Moldova	24
4.2.	Evenimentele ce au făcut posibilă creșterea semnificativă a capacității de creditare în noiembrie 2014	25
4.2.1.	Concentrarea împrumuturilor noi la BEM în noiembrie 2014.....	26
4.2.2.	Depozite dubioase plasate de băncile rusești la BEM	26
4.2.3.	Gestionarea coordonată a lichidității între cele Trei Bănci din Moldova	28
	Figura 3: Depozitele interbancare sporesc lichiditatea la BEM și UB/BS.....	28
4.2.4.	Documentația și aprobarea împrumuturilor	29
4.2.5.	Cereri de împrumut coordonate la cele trei Bănci din Moldova.....	31
4.3.	Mișcarea întregului portofoliu de credite în perioada 25-26 noiembrie de la BEM la BS	31
4.3.1.	Descoperire de cont (overdraft) fals creat de BS	33
4.3.2.	Realocarea depozitelor interbancare.....	33
5.	Legăturile Grupului Șor cu proprietatea celor Trei Bănci din Moldova	34
5.1.	Unibank (UB).....	35
5.2.	Banca Socială (BS).....	37
5.3.	Banca de Economii	37
6.	Spălarea fondurilor de împrumut.....	39
6.1.	Destinația inițială a fondurilor împrumutate.....	40
6.1.1.	Fonduri pentru mecanismul principal de spălare de bani	41
6.1.2.	Destinația fondurilor care nu au trecut prin mecanismul de bază de spălare a banilor.....	41
6.2.	Mecanisme de spălare a banilor.....	42
6.2.1	Mecanismul principal de spălare a banilor	43
6.2.2.	Fluxuri de fonduri cu implicarea conturilor de la bănci rusești	47
6.2.3.	Prezentarea generală a sumelor disipate către Rusia.....	49
6.2.4	Alte mecanisme de spălare a banilor identificate	49

7.	Destinația finală a fondurilor de împrumut frauduloase	51
7.1.1.	Prezentare generală a jurisdicțiilor finale	51
7.1.2	Solduri finale în conturi din Letonia și Estonia.....	53
8.	Identificarea beneficiarilor/făptașilor	54

LISTA DE TABELE

Tabelul 1:	Ratele de schimb stabilite pentru dolarul SUA, utilizate în acest raport	20
Tabelul 2:	Expunerea totală a celor Trei bănci din Moldova în 2011 – 2014.....	22
Tabelul 3:	Maturitatea expunerilor la data de 31 octombrie 2014.....	23
Tabelul 4:	Estimarea pierderilor totale	25
Tabelul 5:	Volumul de lichiditate raportat în bilanțurile zilnice	27
Tabelul 6:	Destinația inițială a fondurilor de împrumut, 2012 - noiembrie 2014.....	42
Tabelul 7:	Sinteza tuturor fondurilor primite în conturile principale de spălare a banilor	50
Tabelul 8:	Alte venituri urmărite.....	51
Tabelul 9:	Efectul net al tranzacțiilor cu băncile rusești.....	54
Tabelul 10:	Prezentarea generală a destinațiilor finale totale ale fondurilor.....	56
Tabelul 11:	: Sume urmărite până la final pe jurisdicții.....	57

LISTA DE FIGURI

Figura 1:	Împrumuturi noi acordate în perioada 2012 – sfârșitul noiembrie 2014	24
Figura 2:	Portofoliul de credite al Grupului Șor în perioada 1 – 24 noiembrie 2014	24
Figura 3:	Depozitele interbancare sporesc lichiditatea la BEM și UB/BS.....	29
Figura 4:	Detalii despre fluxurile de fonduri pentru a transfera portofoliul de la BEM la BS pe data de 25-26 noiembrie 2014.....	33
Figura 5:	Ilustrarea finanțării achiziționării de acțiuni ale UB.....	37
Figura 6:	Disiparea inițială a fondurilor de împrumut.....	41
Figura 7:	Prezentarea generală a mecanismelor principale de spălare a banilor în Letonia.....	48

1. Partea introductivă

1.1 Informații generale

Investigația, care a fost realizată de compania Kroll la Etapa de evaluare a proiectului ("Etapa de evaluare"), prezentată la 2 aprilie 2015, a constatat dovezi, care indicau existența unor nereguli în legătură cu acțiunile întreprinse în cadrul Băncii de Economii SA ("BEM"), Băncii Sociale SA ("BS") și al băncii Unibank SA ("UB"), (împreună "Trei bănci din Moldova") în perioada 2012-2014, ceea ce pare să fi dus, în cele din urmă, la colapsul acestora la sfârșitul lunii noiembrie 2014, cu o expunere combinată de aproximativ 1 miliard de dolari SUA.

La Etapa de evaluare s-a descoperit că în perioada 17 august 2012 - 30 noiembrie 2014 cele Trei bănci din Moldova au trecut, în mod consecutiv, printr-o schimbare semnificativă în structura acționarilor săi, ceea ce a rezultat în transferarea dreptului de proprietate asupra acestora către un număr de persoane și entități aparent neafiliate. Ulterior, fiecare bancă a participat la o serie de tranzacții cu caracter dubios, care nu par a fi bazate pe un raționament economic solid și care, în cele din urmă, au dus la o deteriorare atât de semnificativă a bilanțurilor lor, încât nu mai puteau funcționa.

La Etapa de evaluare s-a identificat faptul că băncile pare să fi coordonat creșterea lichidității disponibile cu scopul de a spori considerabil volumul împrumuturilor acordate de către cele Trei bănci din Moldova entităților moldovenești. Analiza preliminară a arătat că aceste entități au format, de fapt, un grup de persoane afiliate, care au încasat împrumuturile provenite de la cele Trei bănci din Moldova. Fondurile de împrumut treceau printr-o rețea complexă de tranzacții cu implicarea, în principal, a parteneriatelor cu răspundere limitată din Marea Britanie ce dețineau conturi bancare în Letonia. În urma acestui proces complex de spălare a banilor, majoritatea fondurilor de împrumut au fost canalizate înapoi în Moldova pentru a fi utilizate la rambursarea împrumuturilor existente, astfel creându-se impresia că acestea erau credite reale, acordate persoanelor juridice și rezultate în creșterea continuă a portofoliului de credite al părților afiliate, 600 de milioane de dolari SUA fiind astfel distribuite pe conturile bancare din numeroase jurisdicții.

Raportul companiei Kroll, întocmit la Etapa de evaluare, a prezentat dovezi care sugerau că Ilan Șor, împreună cu companiile și persoanele afiliate acestuia ("Grupul Șor"), a jucat un rol esențial în coordonarea activităților respective, implicându-se ideea că domnul Șor a fost unul dintre beneficiarii fraudei sau, poate, chiar singurul. Din cele descoperite reiese că tranzacțiile, în care au fost implicate companiile Grupului Șor, par să fi contribuit, în cele din urmă, la prăbușirea băncilor la sfârșitul anului 2014.

1.2 Obiectivul și domeniul de aplicare a investigației

Obiectivul general al investigației din etapa a II-a a fost acela de a demonstra cauza colapsului celor Trei bănci din Republica Moldova, de a înțelege cine a fost făptașul și beneficiarul fraudei respective și de a acorda sprijin procedurilor penale și/sau civile, pentru a asigura recuperarea fondurilor delapidate.

Investigația s-a axat pe analiza tranzacțiilor-cheie, care au avut loc în 2014, în special în cadrul BEM, timp în care a fost delapidată o parte semnificativă a banilor, pentru a clarifica mecanismele utilizate pentru sporirea capacității de creditare și pentru a identifica dovezile documentare ale infracțiunii comise. În plus, în cadrul investigației au fost analizate portofoliile de credite ale celor Trei bănci din Moldova, începând cu data de 1 ianuarie 2012 și până la sfârșitul anului 2014, în scopul clarificării intervalelor de timp, în care au avut loc sustragerile de bani, și al identificării destinației finale a fondurilor obținute din împrumuturi frauduloase și a beneficiarilor infracțiunii.

Cu ajutorul companiei Kroll, BNM a stabilit relații de colaborare cu un număr de organisme de reglementare internaționale, în special în Letonia și Estonia, care au permis ca cercetarea să progreseze până în prezent fără a se recurge la solicitările oficiale de dezvăluire a informațiilor. De asemenea, a fost semnat un Memorandum de Înțelegere între BNM și Banca Centrală a Ciprului ("BCC"), și se așteaptă dezvăluirea informațiilor relevante de către aceasta. Înaintarea solicitărilor oficiale de dezvăluire a informațiilor în unele jurisdicții ar putea fi totuși necesară pentru a se asigura progresul investigației și, ca rezultat, identificarea destinației finale a fondurilor fraudate și maximizarea șanselor de recuperare a activelor furate.

De asemenea, compania Kroll a identificat conturi la alte bănci din Moldova, care au fost utilizate pentru a ascunde fluxurile de fonduri fraudate, însă până în prezent nu a găsit dovezi de implicare sau complicitate a conducerii sau a proprietarilor acestor bănci la fraudă. Pentru a clarifica natura acestor tranzacții și destinația finală a fondurilor va fi nevoie de analize și dezvăluiri ale informațiilor suplimentare.

În linii generale, investigația din etapa a II-a s-a axat pe obținerea răspunsurilor la următoarele întrebări:

- Când a avut loc sustragerea unui (1) miliard de dolari SUA în perioada 2012 - noiembrie 2014?
- Cum au putut BEM, BS și UB să mărească volumul împrumuturilor corporative acordate companiilor din Grupul Șor la aproximativ 1 miliard de dolari SUA până la sfârșitul lunii noiembrie 2014?
- Cum s-a realizat transferul întregului portofoliu de credite, de aproape 1 miliard de dolari SUA, de la BEM la BS la 25 și 26 noiembrie 2014?
- Cine a coordonat și a controlat tranzacțiile, care au permis majorarea capacității de creditare corporativă și transferarea portofoliului de credite?
- Ce mecanisme au fost utilizate pentru spălarea fondurilor obținute din împrumuturi frauduloase între 2012 și 2014?

- Câte asemenea împrumuturi noi, emise între 2012 și 2014, au fost utilizate pentru rambursarea expunerilor existente ale celor Trei bănci din Moldova și/sau altor bănci din Moldova?
- Care a fost destinația finală a fondurilor, care nu au fost utilizate pentru rambursarea expunerilor existente?
- Cine au fost beneficiarii finali ai fondurilor delapidate?
- Care sunt acțiunile prioritare ce necesită a fi întreprinse pentru a maximiza șansele de recuperare a activelor?

Următoarea etapă a activității noastre va consta în luarea de măsuri pentru recuperarea fondurilor delapidate, precum și pentru identificarea părților, care au participat la fraudă și au beneficiat de pe urma acesteia.

1.3 Structura și distribuția rapoartelor

În urma unei întâlniri din noiembrie 2017, care a avut loc cu reprezentanții Guvernului Republicii Moldova, BNM și reprezentanții organelor de anchetă și de urmărire penală ("Întrunirea din noiembrie"), companiile Kroll și Steptoe & Johnson (împreună "Consortiul") au primit indicații să elaboreze un raport suplimentar privind acțiunile de investigație desfășurate până la momentul raportării ("Raportul de sinteză"), care va fi făcut public, fiind însoțit de un alt raport mai detaliat ("Raportul detaliat"), conținând detalii specifice și exemple de fluxuri de fonduri și mecanisme utilizate la producerea fraudei, la care urma să se aplice condițiile inițiale de confidențialitate, și care ar putea fi furnizat autorităților competente în baza unui angajament scris, adresat companiilor Kroll și Steptoe & Johnson, de a păstra confidențialitatea raportului detaliat. Pentru a nu periclita posibilitatea de a recupera banii în viitor și pentru a evita prejudicierea oricăror investigații penale sau de altă natură, desfășurate în Moldova sau în altă parte, la întrunirea din noiembrie s-a convenit că informațiile referitoare la numele entităților și persoanelor fizice, care par să fi beneficiat de pe urma fondurilor fraudate, vor fi dezvăluite doar organelor de urmărire penală din Moldova.

1.4 Conținutul Raportului detaliat

Documentul dat prezintă un Raport de sinteză cu caracter general, care va fi însoțit de un Raport detaliat conținând detalii suplimentare. Capitolele Raportului detaliat sunt prezentate mai jos:

Capitol	Denumirea capitolului
Capitol 1	Glosarul definițiilor
Capitol 2	Companiile din Grupul Șor
Capitol 3	Procedura de acordare a împrumuturilor aplicată la BEM
Capitol 4	Detaliile împrumuturilor acordate de cele Trei bănci din Moldova
Capitol 5	Detaliile organizării fluxurilor de fonduri în cadrul procedurii de transfer al fondurilor de la BEM la BS în noiembrie 2014
Capitol 6	Analiza fluxului de fonduri ale acționariatului celor Trei bănci din Moldova

Capitol 7	Mecanismul principal de spălare a banilor
Capitol 8	Metodologia criminalistică de identificare a fluxurilor de fonduri
Capitol 9	Mecanismele secundare de spălare a banilor, identificate în cadrul investigației
Capitol 10	Implicarea băncilor rusești
Capitol 11	Analiza detaliată a destinației fondurilor
Capitol 12	Lista datelor electronice colectate și analizate

1.5 Limitare de responsabilitate

În pregătirea acestui raport, compania Kroll și-a fundamentat concluziile pe documentația furnizată de BNM, precum și de autoritățile de reglementare din străinătate. Compania Kroll nu face declarații cu privire la autenticitatea sau caracterul complet al documentației furnizate de BNM sau de autoritățile de reglementare. Compania nu exclude faptul ca pot exista documente sau informații suplimentare, la care Kroll nu a avut acces și care ar putea contrazice sau contesta concluziile trase din documentația analizată până în prezent.

Analiza a fost efectuată pe baza documentației și a datelor privind tranzacțiile efectuate, disponibile până în momentul de față în cadrul celor Trei bănci din Moldova. Setul de date extras pentru examinare s-a bazat pe cercetările specifice țintite. În plus, întâlnirile organizate până în prezent au avut drept scop de a asigura o înțelegere generală a activității desfășurate în cele Trei bănci din Moldova, și nicio declarație oficială nu a fost făcută în scris sau semnată de persoanele intervievate la această etapă. Compania Kroll nu și-a propus să intervieveze sau să ceară explicații tuturor persoanelor fizice implicate în investigarea prezentată în acest raport.

2. Sumarul Executiv

Până în prezent, investigația noastră a identificat dovezi documentare, actuale și independente, care indică faptul că cele Trei bănci din Moldova au fost victimele unei fraude coordonate de amploare, care s-a desfășurat în ultimii trei ani și s-a intensificat în 2014, rezultând în prăbușirea acestora. Presupusa fraudă a constat în acordarea de către băncile implicate a sutelor de împrumuturi unor companii afiliate, majoritatea banilor fiind transferați către un mecanism de spălare a banilor în Letonia. În timp ce majoritatea fondurilor de împrumut a fost apoi canalizată înapoi în Moldova, pentru a fi utilizate la rambursarea împrumuturilor existente și pentru a permite creditarea continuă, cel puțin 600 de milioane de dolari SUA au fost disipate către alte destinații.

Documentele existente sugerează implicarea în presupusa fraudă a unui grup mare de companii moldovenești, care acționau în mod concertat și au fost legate de domnul Ilan Șor ("Șor") ("Grupul Șor"). Acest grup a fost format din cel puțin 77 de societăți, care dețineau conturi la cele Trei bănci din Moldova. Persoanele fizice și societățile afiliate Grupului Șor și-au majorat participația la cele Trei bănci din Moldova în încercare aparentă de a facilita comiterea fraudei și, prin urmare, au ajuns să controleze băncile și le-au determinat să sporească enorm volumul împrumuturilor acordate. De asemenea, societățile afiliate Grupului Șor au asigurat acele structuri corporative și conturi bancare, prin intermediul cărora fraudă se pare că a fost comisă. Mecanismele identificate, care par să fi permis ca fraudă să fie comisă și să rămână nedetectată, includ: prezentarea frauduloasă a ratelor de lichiditate către BNM de către băncile implicate; acordarea împrumuturilor în baza unor garanții dubioase; excluderea anumitor membri ai consiliului de administrație de la procesul de luare a deciziilor și ignorarea preocupărilor exprimate de angajații de rang înalt ai băncilor; luate împreună, acestea au permis ca împrumuturile la scară largă să continue să atingă niveluri inadmisibile în 2014.

În total, între 2012 și 2014, cele Trei bănci din Moldova au acordat companiilor din Grupul Șor împrumuturi în valoare de 2,9 miliarde de dolari SUA. Împrumuturile respective, acordate sub forma unor împrumuturi corporative, par să fi trecut printr-un proces extrem de bine coordonat de spălare a banilor, înainte de a fi dispărut în mai multe conturi bancare în numeroase jurisdicții. Spălarea banilor a fost efectuată prin intermediul unui număr de companii afiliate și conturi bancare deschise la băncile din Letonia, fiind aparent coordonată, de asemenea, de domnul Șor. Ca atare, împrumuturile menționate nu par să fi fost credite comerciale veritabile, ci mai degrabă niște "fațade" utilizate pentru a permite deturnarea frauduloasă a milioane de dolari de la cele Trei bănci din Moldova.

Acest raport analizează destinația împrumuturilor în valoare de 2,9 miliarde de dolari SUA, acordate de cele Trei bănci din Moldova în perioada 2012-2014. Majoritatea acestor împrumuturi au fost canalizate prin intermediul unui mecanism coordonat de spălare a banilor din Letonia cu implicarea a două bănci letone ("Mecanismul principal de spălare a banilor"). În urma trecerii banilor prin Mecanismul principal de spălare, fondurile au fost fie returnate în Moldova pentru a fi utilizate la rambursarea altor împrumuturi și, prin urmare, pentru a asigura continuitatea procesului de creditare, fie au fost din nou supuse procedurii de spălare, deja cu implicarea altor

bănci din Moldova, Letonia și Estonia, înainte de a fi disipate în conturile bancare din multiple jurisdicții.

2.1. Analiza și destinația volumului total de împrumuturi

Expunerea totală a celor Trei Bănci din Moldova a crescut de la 491 milioane de dolari SUA la începutul anului 2012 la aproximativ 1 miliard dolari SUA până la sfârșitul lunii noiembrie 2014. Până la sfârșitul lunii octombrie 2014, aproape 70% din expunerea totală îi revenea companiilor din Grupul Șor. Această expunere a crescut din nou în noiembrie 2014 la aproximativ 80% din totalul împrumuturilor acordate de cele Trei bănci din Moldova.

Majoritatea creditelor, după ce au fost aparent trecute prin Mecanismul principal de spălare a banilor, au fost folosite pentru rambursarea împrumuturilor existente, în timp ce o parte semnificativă a fondurilor a fost extrasă din Mecanismul de spălare a banilor, fiind aparent formată din activele furate. Această delapidare a banilor s-a desfășurat în mod regulat pe parcursul întregii perioade, cu acordarea continuă a împrumuturilor noi în încercarea de a ascunde delapidările comise, precum și pentru a rambursa împrumuturile, fondurile cărora au fost delapidate. Analiza destinației inițiale a fondurilor împrumutate a scos la iveală faptul că, în perioada ianuarie 2012 - aprilie 2014, majoritatea fondurilor (în valoare totală de 478 milioane dolari SUA) a fost transferată în conturile bancare ale primei bănci din Letonia, implicate în Mecanismul principal de spălare a banilor ("Banca Letonă 1"). Din luna mai până în noiembrie 2014, a doua bancă din Letonia ("Banca Letonă 2") a devenit principalul mijloc de spălare a fondurilor împrumutate în valoare totală de 2,1 miliarde de dolari SUA.

Din cele 2,9 miliarde de dolari SUA, aproximativ 220 milioane dolari SUA au rămas în Moldova și au fost folosite pentru rambursarea împrumuturilor celor Trei bănci din Moldova, precum și altor bănci din Moldova. Aproximativ 110 milioane dolari SUA din fonduri au fost transferate direct în alte jurisdicții, inclusiv în conturile deținute la băncile rusești, fără a trece prin Mecanismul principal de spălare a banilor. Se pare că, cel puțin, o parte din acestea au trecut printr-un mecanism suplimentar de spălare pentru a opaciza mai tare fluxurile fondurilor împrumutate. După cum este detaliat în continuare, la punctul 2.5, aproximativ 2.6 miliarde dolari SUA au trecut prin Mecanismul principal de spălare a banilor și aproximativ 2.0 miliarde dolari SUA au fost returnate în conturile celor Trei bănci din Moldova. Drept rezultat, avem o valoare de aproximativ 600 milioane dolari SUA, care par să fi fost furate după ce au trecut prin Mecanismul principal de spălare a banilor, fiind disipate spre alte destinații.

2.2. Evenimentele ce au făcut posibilă creșterea semnificativă a capacității de creditare în noiembrie 2014

După cum s-a menționat în Raportul din etapa de evaluare, majoritatea documentelor cu referire la împrumuturile acordate companiilor din Grupul Șor au fost distruse în circumstanțe dubioase chiar înaintea colapsului celor Trei bănci din Moldova. Compania Kroll a analizat bilanțurile zilnice transmise către BNM și datele electronice conținute pe calculatoarele și

serverele celor Trei bănci din Moldova, pentru a înțelege procesele interne, care au permis o creștere semnificativă a capacității de creditare, în special în noiembrie 2014, când creșterea a fost cea mai vizibilă. În urma analizei efectuate, s-au constatat următoarele:

1. În primul rând, în perioada 1 - 24 noiembrie 2014, expunerea față de Grupul Șor, care a fost inițial repartizată în toate cele Trei bănci din Moldova, s-a concentrat în BEM. Acest lucru a permis celor Trei bănci din Moldova să-și unească lichiditățile în BEM, astfel asigurându-se sporirea capacității de creditare a BEM.
2. În al doilea rând, documentele sugerează clar că garanția utilizată pentru asigurarea unui portofoliu majorat de credite, și anume plasamentele în numerar la băncile rusești efectuate sub forma depozitelor interbancare plasate de aceleași bănci, nu au existat în realitate. Se pare că o astfel de garanție a fost înregistrată în registrele contabile ale celor Trei bănci din Moldova pentru a-i crea BNM iluzia de existență a lichidității și, astfel, pentru a asigura creditarea continuă.
3. În al treilea rând, s-a renunțat la aprobarea acordării împrumuturilor prin intermediul comitetelor de creditare, acordarea împrumuturilor fiind aprobată doar de consiliile de administrație ale celor Trei bănci din Moldova. Participarea la ședințele Consiliului a fost controlată și anumiți membri nu au fost invitați să participe la ședințele la care s-au aprobat împrumuturile din noiembrie 2014 și tranzacțiile conexe.
4. În cele din urmă, întregul portofoliu de credite a fost transferat de la BEM la BS pe data de 25 și 26 noiembrie 2014 prin introducerea în registrele contabile ale BS a faptului de acordare falsă a facilității de descoperire de cont (overdraft) Băncii Letone 2. Scopul acestui transfer de portofoliu de credite de la BEM la BS încă nu este clar, dar a avut ca efect concentrarea întregului portofoliu de credite în BS și permiterea unei alte delapidări de fonduri ca rezultat al unui volum de lichiditate suplimentar, generat de transfer.

2.2.1. Concentrarea expunerii la BEM pentru a spori volumul de lichiditate

În noiembrie 2014, majoritatea creditelor noi a fost eliberate de BEM, în timp ce expunerea băncilor UB și BS s-a micșorat. Creditele băncilor UB și BS au fost rambursate din creditele noi acordate de BEM, majoritatea fondurilor trecând prin Mecanismul principal de spălare a banilor printr-o aparentă încercare de a ascunde originea fondurilor. Acest lucru a avut ca efect consolidarea tuturor împrumuturilor celor Trei bănci din Moldova la BEM până la 24 noiembrie 2014.

2.2.2. Garanția dubioasă oferită pentru acordarea creditelor în noiembrie 2014

Pe parcursul lunii noiembrie 2014, cele Trei bănci din Moldova au gestionat lichiditatea disponibilă într-un mod coordonat, depozitele interbancare fiind utilizate pentru a spori volumul de lichiditate și pentru a finanța împrumuturi noi. În plus, depozitele bancare rusești au fost înregistrate în bilanțurile zilnice, raportate BNM în calitate de garanții pentru noile împrumuturi acordate de BEM.

Documentele sugerează că băncile rusești nu au oferit, de fapt, depozite în calitate de garanție pentru acordarea noilor împrumuturi în noiembrie și că depozitele în cauză au fost înregistrate

în mod fals în registrele contabile ale BEM pentru a facilita creșterea capacității de creditare și pentru a-i crea BNM o iluzie despre existența de lichiditate.

2.2.3. Controlul procedurii de aprobare a creditelor în cele Trei bănci

se Consiliile de administrație aprobau împrumuturile în pofida avertismentelor venite din partea membrilor conducerii băncilor privind faptul că împrumuturile păreau să se acorde persoanelor afiliate, care nu puteau demonstra scopul comercial al împrumuturilor sau stabilitatea financiară, necesară pentru a garanta rambursarea acestora. Angajații nu contestau deciziile consiliilor de administrație și nici nu s-au adresat la o altă autoritate. Compania Kroll (prin intermediul BNM) a contactat doi membri ai consiliului de administrație, numiți de Guvernul Republicii Moldova în calitate de supraveghetori ai BEM, care au declarat că nu au fost invitați la nicio ședință a consiliului în noiembrie și nu au fost la curent cu împrumuturile acordate în această perioadă.

În prezent, nu este clar gradul de implicare al altor membri ai consiliului, deși o examinare a proceselor verbale, întocmite în timpul ședințelor consiliului de administrație și recuperate din setul de date electronice, indică faptul că toți ceilalți membri erau prezenți la ședințele, la care s-au aprobat împrumuturile și alte tranzacții conexe. Din interviurile cu membrii personalului și o analiză a unui număr redus de documente disponibile, este evident că, în numeroase cazuri, îngrijorările privind existența riscurilor au fost exprimate Consiliului, dar se pare că au fost ignorate, drept rezultat acordarea împrumuturilor fiind aprobată de fiecare dată.

2.2.4. Transferul portofoliului de credite către BS prin intermediul creditelor overdraft false

Analiza extraselor din conturile de împrumut ale clienților din cadrul celor Trei bănci din Moldova și a conturilor din Letonia a confirmat că pe data de 25 și 26 noiembrie 2014 întregul portofoliu de credite acordate persoanelor juridice a fost transferat de la BEM la BS. Transferul respectiv a devenit posibil datorită aplicării a câteva procedee, printre care: acordarea de BS a unui credit overdraft fals în contul său corespondent la Banca Letonă 2, pentru a asigura volumul de lichiditate necesar acordării credite ulterioare noi; transferul depozitelor interbancare de la BEM către BS, precum și eliminarea (ștergerea) depozitelor bancare rusești din bilanțul BEM. Ca urmare a acestui transfer, depozitele interbancare plasate la BS au devenit unicele active ale BEM.

Un angajat de rang înalt de la BS a confirmat că lucrătorii au fost instruiți de conducerea superioară a BS să efectueze descoperirea de cont falsă (overdraft) cu Banca Letonă 2, ceea ce a avut ca efect creșterea volumului de lichiditate, astfel asigurându-se transferul portofoliului de credite.

2.3. Dreptul de proprietate asupra celor trei bănci deținut de către Grupul Șor

Compania Kroll a identificat originea fondurilor utilizate pentru a achiziționa acțiuni la cele Trei bănci din Moldova, constatând că finanțarea achiziției a fost efectuată, în mare parte, de companiile din Grupul Șor, fiind utilizate mijloacele bănești fie parțial provenite din împrumuturile acordate de cele Trei bănci din Moldova, fie din banii, care par a fi împrumuturi

acordate companiilor sau persoanelor fizice afiliate Grupului Șor, deținând conturi la două bănci rusești. Analiza a arătat că spălarea acestor fonduri a fost aparent realizată prin Mecanismul principal de spălare a banilor, astfel fiind ascunsă sursa fondurilor și creându-se falsă impresie că nu existau relații de afiliere între acționari.

Acest fapt demonstrează că încă din 2012/2013 membrii Grupului Șor par să fi acționat concertat pentru a obține controlul asupra băncilor și pentru a ascunde acest lucru prin utilizarea unei rețele stabilite de persoane nominalizate, companii false și conturi off-shore. Achiziția pachetelor semnificative de acțiuni în cele Trei bănci a permis, în cele din urmă, Grupului Șor să exercite controlul asupra acestora și să faciliteze presupusa fraudă.

2.4. Controlul Grupului Șor asupra procesului de solicitare a creditelor și a conturilor implicate în fraudă

Pe lângă achiziția pachetelor de acțiuni la cele Trei bănci și crearea unui număr de companii afiliate, care au acționat în mod concertat pentru a obține împrumuturi frauduloase, analiza datelor/informațiilor din poșta electronică, recuperate de la cele Trei bănci din Moldova, a demonstrat faptul că Grupul Șor a controlat în mod centralizat și coordonat cererile de împrumut înaintate celor Trei băncile moldovenești, și a menținut o comunicare strânsă cu angajații de rang înalt ai băncilor.

În plus, documentația pentru deschiderea conturilor și altă corespondență au confirmat faptul că conturile de la Banca Letonă 2 erau afiliate și/sau controlate de Grupul Șor și că domnul Șor contacta direct Banca Letonă 2 și furniza explicații privind necesitatea conturilor multiple și destinația milioane de dolari SUA, care treceau prin ele. Dezvăluirea informațiilor nu a fost încă obținută de la Banca Letonă 1. Cu toate acestea, pe conturile deschise la Banca Letonă 1 în numele domnului Șor și al altor persoane afiliate acestuia au fost transferate fonduri provenite din fraudă, sugerându-se utilizarea unui mecanism similar Mecanismului principal de spălare a banilor. În plus, conform documentației pentru deschiderea conturilor bancare, domnul Șor a fost indicat drept beneficiarul final în cazul unei companii, care a fost folosită pentru spălarea banilor prin contul său la Banca Letonă 1.

2.5. Mecanismele de spălare a banilor

După cum s-a menționat mai sus, Mecanismul principal de spălare a banilor a implicat mai multe conturi bancare deschise la două bănci din Letonia. În total, Kroll a analizat fluxurile de capital, care au trecut în perioada 2012 - 2014 prin Mecanismul principal de spălare a banilor, în valoare totală de 2,6 miliarde de dolari SUA. Un total de 81 de conturi bancare, deschise la cele două bănci letone, au fost identificate drept "Conturi de spălare a banilor", care se pare că au fost deschise doar pentru acest scop, deoarece nu au înregistrat alte tranzacții comerciale semnificative sau obișnuite. Majoritatea acestor conturi au fost deschise în numele companiilor cu răspundere limitată din Regatul Unit sau al companiilor înregistrate în zonele off-shore, cum ar fi Belize, Insulele Virgine Britanice și Panama. Cele mai multe dintre aceste companii au fost recent

înființate, nu desfășurau activitate de afaceri, nu aveau conturi publice, sedii de afaceri, alte conturi bancare, nici profil public sau proprietari identificabili.

Mecanismele de spălare a banilor au inclus transferul frecvent de fonduri între conturile conectate, divizarea fondurilor și trecerea lor prin alte conturi, acordarea și rambursarea simultană a unui descoperit de cont (overdraft) de către două companii afiliate pentru a ascunde fluxul continuu și schimbarea frecventă și, aparent, arbitrară a valutelor între conturi. Mecanismul a reprezentat o operațiune de spălare a banilor, executată într-un mod profesionist și foarte bine coordonată. Complexitatea și sincronizarea tranzacțiilor indică utilizarea unui algoritm complex cu capacitatea de a executa un volum mare de tranzacții prin intermediul portalurilor de internet banking într-o perioadă foarte scurtă de timp. Există numeroase exemple în care fondurile au trecut printr-o serie de conturi în câteva secunde.

Pe lângă Mecanismul principal de spălare a banilor, compania Kroll a identificat alte mecanisme secundare, care par a fi o altă parte a operațiunii de spălare a banilor. În primul rând, Kroll a urmărit tranzacțiile care, prin intermediul Mecanismului principal de spălare a banilor, au canalizat fondurile spre Estonia, în valoare totală de 58 milioane dolari SUA. Analiza ulterioară a transferurilor continue spre Estonia a identificat încă 45 de conturi bancare, deținute de niște parteneriate cu răspundere limitată sau companii din Regatul Unit în jurisdicții off-shore, care păreau să facă parte dintr-un mecanism mai amplu de spălare a banilor, deoarece aveau volume mari și modele de tranzacții similare celor desfășurate în Letonia, de exemplu numeroasele divizări ale fluxurilor de fonduri, modificările aparent arbitrare ale valutelor, precum și descrierile vagi și inconsecvente ale bunurilor, care se pretindea a fi achiziționate cu utilizarea fondurilor împrumutate. Analiza documentației de deschidere a conturilor companiilor și a adreselor IP, de pe care au fost executate tranzacțiile bancare prin internet, a identificat existența legăturilor între multe dintre companiile din Estonia, precum și unele aspecte comune cu conturile bancare implicate în mecanismul de spălare a banilor organizat în Letonia.

Pe lângă mecanismele de spălare a banilor din Letonia și Estonia, au fost identificate mecanisme asemănătoare, organizate la alte bănci din Moldova. Există exemple când fondurile au fost transferate prin mai multe conturi la alte bănci din Moldova, fie înainte de a fi transferate către Mecanismul principal de spălare a banilor, fie după trecerea prin acesta, pentru a ascunde și mai bine fluxurile de fonduri continue. Însă documentația disponibilă până în prezent nu a furnizat dovezi care să confirme complicitatea conducerii sau proprietarilor acestor bănci la fraudă.

În plus, se pare că și conturile în băncile rusești au fost elementele unui mecanism suplimentar, utilizat pentru a opaciza în continuare originea și destinația fondurilor. În primul rând, în conturile din cadrul Mecanismului principal de spălare a banilor s-au transferat fonduri în valoare de aproximativ 200 de milioane dolari SUA din conturile deschise la două bănci rusești. Analiza sumelor transferate și a sursei fondurilor indică faptul că fondurile au provenit dintr-o serie de împrumuturi, care au fost rambursate la o dată ulterioară din creditele acordate de cele Trei bănci din Moldova companiilor din Grupul Șor. Conturile la băncile rusești au fost deschise, de asemenea, în numele societăților din Grupul Șor, persoanelor fizice care dețineau funcții de directori în companiile din cadrul Grupului Șor sau al altor persoane din Moldova.

Conform celei de-a doua scheme, 100 milioane dolari SUA au fost transferate pe conturile BEM de la a treia bancă rusească, fiind plasate sub forma unui depozit overnight, în conformitate cu înregistrările BEM și cu informațiile furnizate BNM. Cu toate acestea, dintr-o analiză a extraselor bancare ale acționarilor BEM, care au primit o parte din aceste fonduri, se pare că fondurile respective au fost, de fapt, transferate către Mecanismul principal de spălare a banilor și nu au fost întoarse pe depozitul respectiv. Potrivit mesajelor SWIFT, aceste fonduri au fost returnate un an mai târziu, însă au fost raportate în bilanțul BEM timp de aproape încă două luni, ceea ce a dus la o supraestimare a ratelor de lichiditate ale BEM în septembrie și octombrie 2014.

De asemenea, analiza fluxurilor de fonduri a dezvăluit o posibilă existență a altor scheme de spălare a banilor, care doar urmează să fie analizate în detaliu din cauza lipsei actuale a documentelor. Prima schemă a prevăzut transferuri semnificative la conturile bancare din China și Hong Kong sub pretextul achiziționării materialelor textile și a materialelor de construcție. Nu a fost posibil să se confirme, dacă aceste tranzacții sunt tranzacții comerciale veritabile, însă în timpul investigației s-au descoperit mai multe cazuri, când descrierea bunurilor aparent achiziționate a fost modificată pe parcursul trecerii banilor prin câteva mecanisme de spălare a banilor, ceea ce pune la îndoială caracterul onest al tranzacției finale. În plus, o parte semnificativă a fondurilor a fost transferată în Cipru. Întrucât s-a constatat că unele dintre aceleași companii au transferat fonduri înapoi în alte conturi bancare letone, se pare că această schemă este o altă componentă a unui mecanism organizat de spălare a banilor. Banca comercială din Cipru a primit deja solicitări de asistență și dezvăluire a informațiilor, dar nu a furnizat încă informațiile solicitate.

2.6. Fluxuri semnificative de fonduri transferate în conturile persoanelor fizice

Investigația a identificat câteva persoane fizice din Moldova, care par să fi beneficiat sau să fie implicate în fraudă ce a afectat cele Trei bănci din Moldova. Încasările în conturi personale sau în conturile companiilor, cunoscute ca fiind legate de aceste persoane, au totalizat aproximativ 50 milioane de dolari SUA. Pentru a evita prejudicierea oricăror proceduri legale actuale sau viitoare, aceste informații vor fi comunicate doar autorităților penale corespunzătoare din Moldova.

2.7. Alte fluxuri de fonduri prezentate pe jurisdicții

Dintre cele 2,6 miliarde de dolari SUA, care au trecut prin Mecanismul principal de spălare a banilor, detaliat mai sus, 2,0 miliarde de dolari SUA au fost transferate înapoi în Moldova trecând prin mai multe conturi ale companiilor afiliate. Kroll a urmărit traseul celorlalte 600 milioane dolari SUA rămase, care au trecut prin Mecanismul principal de spălare a banilor, în funcție de posibilitatea de a obține extrasele de cont bancar necesare și de a asigura cooperarea cu autoritățile din jurisdicțiile identificate. Celelalte fluxuri de fonduri, care nu au fost inițial transferate spre Mecanismul principal de spălare a banilor (în valoare totală de aproximativ 300 milioane dolari SUA), au fost, de asemenea, urmărite până unde a fost posibil. Fondurile respective au fost utilizate preponderent pentru rambursarea altor împrumuturi, însă o parte

din ele ar putea fi adăugată la suma fondurilor delapidate. Prin urmare, pierderea totală identificată a fost de cel puțin 600 milioane dolari SUA și, potențial, de 900 milioane dolari SUA.

Având în vedere procedeele aplicate de combinare a diferitelor fonduri, repartizarea fondurilor pe mai multe fluxuri și alte scheme de spălare a banilor, metodologia utilizată pentru urmărirea fondurilor însușite a implicat urmărirea sumelor totale, care au fost formate din banii obținuți prin fraudă. Aceasta înseamnă că suma finală a fondurilor, care au fost urmărite până la destinațiile finale, este semnificativ mai mare decât cele 600 de milioane USD, care au fost retrase din Mecanismul principal de spălare a banilor. Kroll a identificat tranzacții finale, care au implicat fonduri în valoare totală de aproximativ 1,0 miliard dolari SUA, provenite, cel puțin parțial, din credite presupus frauduloase.

Destinația transferurilor bănești, prezentate pe jurisdicții, în valoare totală de 1,0 miliard dolari SUA, provenind în totalitate sau parțial din împrumuturi frauduloase, poate fi rezumată după cum urmează:

- Letonia - 302,1 milioane dolari SUA
- Moldova - alte bănci din Moldova (169,3 milioane dolari SUA)
- Cipru - 112,4 milioane dolari SUA
- China - 83,3 milioane dolari SUA
- Rusia - 80,6 milioane dolari SUA
- Austria - 56,1 milioane dolari SUA
- Estonia - 51,4 milioane dolari SUA
- Elveția - 42,8 milioane dolari SUA
- SUA - 25,5 milioane dolari SUA
- Hong Kong - 22,6 milioane dolari SUA
- Alte (jurisdicții multiple) - 115,5 milioane dolari SUA, după cum urmează:
 - 54,1 milioane dolari SUA în conturile din jurisdicții, la care s-au transferat mai puțin de 20 milioane dolari SUA în total;
 - 50,5 milioane dolari SUA în conturile din jurisdicții, la care s-au transferat mai puțin de 10 milioane dolari SUA în total; și
 - 10,9 milioane dolari SUA în conturile din jurisdicții, la care s-au transferat mai puțin de 1 milion dolari SUA.

În plus, față de suma de 1.0 miliard dolari SUA, detaliată mai sus, s-a urmărit destinația altor 82.9 milioane dolari SUA, care s-au transferat în conturile celor Trei bănci din Moldova pentru rambursarea împrumuturilor.

Întrucât nu a fost încă obținută dezvăluirea datelor privind conturile bancare implicate în tranzacțiile finale, identificate în prezent, destinația finală a fondurilor, care au fost transferate pe aceste conturi, este actualmente necunoscută. Nu este exclus faptul că, prin intermediul acestor conturi, fondurile au fost transferate mai departe, către alte destinații, sau că s-au utilizat la cumpărarea unor bunuri. Pentru a urmări repartizarea fondurilor fraudate prin aceste și alte jurisdicții și, pentru a identifica beneficiarii, va fi necesară cooperarea autorităților de supraveghere relevante sau obținerea ordinelor de dezvăluire a datelor bancare.

3. Metodologia

Pentru a răspunde la întrebările prezentate în partea introductivă, Kroll a întreprins următoarele acțiuni:

- A efectuat o analiză generală a creșterii expunerii la cele Trei bănci din Moldova în perioada 2012-2014;
- A efectuat o analiză detaliată a noilor împrumuturi acordate companiilor din Grupul Șor în perioada 2012-2014 pentru identificarea destinației inițiale a fondurilor de împrumut (de exemplu, pentru a determina dacă acestea au fost transferate în alte jurisdicții sau au rămas în Moldova);
- A efectuat interviuri cu angajații celor Trei bănci din Moldova pentru a colecta datele necesare, a solicita documente și pentru a înțelege mai bine structurile și procesele de control existente;
- A identificat și a analizat mecanismele, care au permis spălarea fondurilor împrumutate;
- A urmărit mișcarea fondurilor pentru a identifica destinația finală a acestora după trecerea lor prin Mecanismul principal de spălare a banilor. Acest lucru a făcut necesară analiza a zeci de mii de tranzacții, implicând sute de companii și conturi în mai multe jurisdicții;
- A stabilit și întreținut cooperarea cu autoritățile de reglementare din Letonia și Estonia pentru a obține informații relevante și facilita schimbul de informații între BNM și aceste autorități (și s-a întâlnit cu reprezentanții acestor autorități de reglementare);
- A facilitat semnarea Memorandumului de înțelegere între BNM și autoritățile de supraveghere din Cipru;
- A avut o întrevedere cu autoritatea de supraveghere din Rusia în vederea instituirii unui mecanism de schimb de informații între Banca Centrală a Rusiei și BNM;
- A contactat organismele internaționale, inclusiv UE, FMI, Banca Mondială și Departamentul de Stat al SUA, pentru a sprijini investigațiile privind fraudă comisă și spălarea/delapidarea fondurilor;
- A avut o întrevedere cu conducerea unei din băncile din Letonia și avocații acesteia;
- A avut o serie de întâlniri cu procurorul anticorupție din Moldova pentru a colecta informații și a studia probele legate de cauzele penale, care au fost deschise;
- A identificat și a analizat implicarea persoanelor responsabile atât de organizarea, cât și de executarea fraudei presupuse, precum și a persoanelor, care par a fi beneficiarii fraudei presupuse și
- A creat un inventar al datelor electronice, care au fost colectate până în prezent de la cele Trei bănci din Moldova și a obținut date suplimentare, care au fost disponibile și relevante, identificând alte date care ar putea fi relevante; toate aceste date au fost încărcate pe o platformă, care permite revizuirea datelor electronice, cu ajutorul căreia a fost efectuată o cercetare ținută a documentației, bazată pe termeni-cheie de căutare. Pentru analiză, Kroll a selectat datele mesajelor electronice ale membrilor-cheie ai personalului celor Trei bănci din Moldova, care, cu grad mare de probabilitate, au putut deține informații legate de aprobarea și acordarea împrumuturilor, cum ar fi membrii consiliului de administrație, membrii superiori ai departamentelor de creditare și de trezorerie și alți manageri de rang înalt.

3.1. Declarația făcută de domnul Șor

Compania Kroll a fost informată despre existența unei declarații, care a fost publicată pe internet și care se pretinde a fi declarația domnului Șor adresată procurorului, prin care domnul Șor oferă explicații pentru unele din evenimentele, care au avut loc în cadrul celor Trei bănci din Moldova. Kroll nu a primit o copie oficială a declarației și nici nu a avut ocazia de a se întâlni cu domnul Șor. Prin urmare, la această etapă, compania nu consideră posibil de a confirma autenticitatea documentului respectiv sau de a comenta conținutul acestuia în cadrul raportului dat.

3.2. Limitarea răspunderii

În desfășurarea acestei investigații, Kroll s-a bazat pe informațiile și analizele efectuate de BNM, completate de analiza datelor de bază, furnizate de autoritățile de reglementare externe, precum și pe informațiile obținute prin cercetarea surselor deschise de informații sau registrelor publice. Odată cu progresul investigației, cercetarea externă a implicat investigarea persoanelor fizice și entităților relevante, pentru a identifica în ce măsură anumite tranzacții și persoane fizice ar putea fi asociate cu fraudă investigată, precum și pentru a adevăra legitimitatea aparentă a beneficiarilor tranzacțiilor.

Datorită complexității semnificative a rețelei de tranzacții și a spălării banilor coordonate în mai multe jurisdicții, până în prezent nu a fost posibilă identificarea destinației tuturor fondurilor de împrumut, care au fost sustrate, sau demonstrarea implicării tuturor organizațiilor, care au primit fonduri. În plus, nu s-au analizat toate datele disponibile, potențial relevante, ceea ce ar putea duce la identificarea altor părți și tranzacții importante pe măsură ce investigația progresează.

Compania Kroll nu a primit toată documentația cerută până în prezent, deoarece mai multe documente au fost solicitate din diferite surse, nu toate acestea fiind furnizate.

3.3. Ratele de schimb

Împrumuturile acordate de cele Trei bănci moldovenești au fost eliberate în MDL, USD și EUR. Pe măsură ce fondurile treceau prin mecanismele complexe de spălare a banilor, valuta acestora a fost modificată de mai multe ori. În scopul comparării și al consecvenței datelor, toate sumele din acest raport sunt prezentate în valori echivalente, exprimate în dolari SUA. Pentru a recalcula în dolari SUA sumele inițiale, s-au utilizat ratele medii de schimb pentru fiecare an¹, obținute de la platforma Bloomberg².

¹ Rotunjite la două zecimale

² Notă: Aceste rate de schimb valutar au fost utilizate la calcularea tuturor sumelor menționate în acest raport. În unele cazuri, echivalentul în dolari SUA al sumelor, la care se face referire în rapoartele anterioare, putea să fi fost actualizat prin aplicarea ratelor de schimb valutar din Tabelul 1, din motive de coerență și acuratețe.

Table 1. Ratele de schimb stabilite pentru dolarul american, utilizate în acest raport

	EUR	MDL	RUB	RON	GBP	UAH	CHF
2012	1.29	0.08	0.03	0.29	1.59	0.12	1.07
2013	1.33	0.08	0.03	0.30	1.56	0.12	1.08
2014	1.33	0.07	0.03	0.30	1.65	0.08	1.09

3.4. Perioada de revizuire

Principalul obiectiv al acestei investigații a fost de a asigura o înțelegere exactă a detaliilor tranzacțiilor și evenimentelor, care au avut loc în urma acordării creditelor de către cele Trei bănci din Moldova în perioada 1 ianuarie 2012 - 31 decembrie 2014 ("Perioada de revizuire"). Perioada de revizuire a fost considerată în mod special drept o analiză preliminară efectuată de Kroll, care a identificat că în această perioadă a avut loc cea mai mare creștere a volumului de credite acordate. De asemenea, s-a efectuat și o analiză generală a soldului creditelor, acordate începând cu ianuarie 2011.

3.5. Metodologia de urmărire a fondurilor delapidate

O mare parte din fondurile fraudate a fost transferată prin intermediul unei serii de mecanisme, ce implicau băncile din Letonia, Estonia și Rusia, prin transferuri bănești, care nu păreau de a avea alt scop comercial decât să ascundă originea fondurilor. Din motiv că fondurile fraudate au fost transferate prin intermediul acestor mecanisme de spălare a banilor, în mai multe cazuri acestea au fost amestecate cu alte fonduri, care nu au putut fi legate direct de fraudă. În măsura posibilităților, aceste alte fonduri au fost separate și excluse din analiză. În cazul în care fondurile respective nu puteau fi separate, ele au fost tratate ca fiind afectate de fraudă, iar traseul transferurilor combinate a fost urmărit în scopul elaborării strategiei de recuperare a activelor.

Întrucât fondurile mixte au fost tratate ca fiind afectate de fraudă, mărimea totală a fondurilor, identificate la final în urma activităților de urmărire a banilor depășește sumele inițial transferate prin mecanismele de spălare a banilor. În mod specific, dacă un cont a fost debitat cu o sumă identificată ca provenind integral sau parțial din fonduri presupus fraudate, această sumă a fost urmărită integral. Abordarea respectivă a avut ca rezultat identificarea destinației finale a banilor care, în mare parte, conțineau fonduri provenite din presupusa fraudă. Ca urmare, sumele de ieșire sunt semnificativ mai mari decât sumele de intrare, deoarece fondurile presupuse a fi fraudate au fost repartizate în sume scadente multiple. Detalii suplimentare privind metodologia sunt furnizate în Raportul detaliat.

4. Creșterea expunerii în anii 2011 – 2014

Raportul realizat în Perioada de evaluare a subliniat faptul că expunerea părților afiliate ale celor Trei bănci din Moldova față de companiile din Grupul Șor a crescut de la 10,4 mil. dolari SUA³ la 951 mil. dolari SUA⁴ în perioada septembrie 2010 - 24 noiembrie 2014, ceea ce a dus la prăbușirea celor Trei bănci din Moldova.

O serie de evenimente suspecte, legate de acordarea creditelor Grupului Șor, precum și faptul distrugerii documentelor de împrumut, au fost reflectate în Raportul privind Etapa de evaluare. În plus, la data de 25 și 26 noiembrie 2014, portofoliul de credite a fost transferat de la BEM către BS, înainte ca acesta să fie vândut unui parteneriat cu răspundere limitată, înregistrat în Marea Britania, “Fortuna LP”.

Compania Kroll a lărgit analiza obținută ca urmare al investigației desfășurate la Etapa de evaluare, pentru a oferi o examinare mai detaliată a expunerii și a împrumuturilor acordate în timpul perioadei de revizuire. Mai multe detalii sunt furnizate în secțiunea de mai jos.

4.1. Analiza expunerilor

Expunerile celor Trei bănci din Moldova față de Grupul Șor au crescut substanțial de la începutul anului 2012 până la data de 24 noiembrie 2014, ziua în care băncile s-au prăbușit. Între 1 și 24 noiembrie 2014, portofoliul de credite al Grupului Șor a fost transferat din UB și BS către BEM, concentrându-se integral în cea din urmă. În perioada 25-26 noiembrie 2014, întregul portofoliu de credite a fost transferat de la BEM la BS. Activitățile respective demonstrează că a existat o coordonare sofisticată a operațiunilor efectuate de cele Trei bănci din Moldova, legate de portofoliul de credite ale Grupului Șor.

Kroll a analizat registrele de credite acordate ale celor Trei bănci din Moldova de la data de 1 ianuarie 2012 până la 24 noiembrie 2014, deoarece în urma unei analize preliminare s-a identificat că cele mai semnificative creșteri ale expunerii față de Grupul Șor au fost înregistrate în această perioadă. (Această analiză este prezentată în mod detaliat în continuare, la punctul 4.1.3.)

4.1.1. Companiile din cadrul Grupului Șor

Anterior, după cum este detaliat în Raportul privind Etapa de evaluare, BNM a identificat 39 de companii ca fiind afiliate Grupului Șor. În plus, față de acestea, analiza ulterioară, efectuată de BNM și Kroll, a identificat un total de 77 de companii afiliate dlui Șor. Dintre acestea, 50 de companii din Grupul Șor au primit împrumuturi de la cele Trei bănci din Moldova în perioada de revizuire.

³ A fost utilizată rata de schimb stabilită pentru 2012

⁴ Raportul din Etapa de evaluare menționa o creștere a expunerii, exprimată în MDL; în acest capitol sunt oferite sumele echivalente în dolari, pentru a se asigura consistența cu datele din restul raportului.

O listă a companiilor din Grupul Șor, care par să fi acționat în mod concertat pentru a sustrage în mod fraudulos banii de la cele Trei bănci din Moldova înainte de a le transfera către Mecanismul principal de spălare a banilor, este inclusă în Raportul detaliat.

4.1.2. Expunerea băncilor în perioada 2012 – 2014

Expunerea față de Grupul Șor a crescut de la începutul anului 2012 până în 2014, creșterea sa accelerându-se în 2013 și în primele 10 luni ale anului 2014. Valoarea expunerii față de Grupul Șor a crescut cu 70% între 1-24 noiembrie 2014, de la 554 milioane USD la 951 milioane USD. În această perioadă, ponderea expunerii față de Grupul Șor comparativ cu expunerea totală a celor Trei bănci din Moldova a crescut de la 25% la începutul anului 2012 până la 80% la data de 24 noiembrie 2014.

Tabelul 2 prezintă sumar expunerea totală a celor Trei bănci din Moldova, înregistrată în această perioadă, și detaliază proporția crescândă a expunerii față de Grupul Șor:

Tabelul 2: Expunerea totală a celor Trei bănci din Moldova în 2011 – 2014

Credite și avansuri	BEM (milioane dolari SUA)	BS (milioane dolari SUA)	UB (milioane dolari SUA)	Total	Dintre care față de Grupul Șor ⁵	
					Milioane dolari SUA	% din total
31 decembrie 2011	258	199	34	491	124	25%
31 decembrie 2012	200	166	52	418	119	28%
31 decembrie 2013	118	232	266	616	294	48%
31 octombrie 2014	261	257	298	816	554	68%
24 noiembrie 2014	994	128	59	1181	951	80%

Expunerile prezentate în Tabelul 2, care au majorat expunerea băncilor față de companiile din Grupul Șor în 2013 și 2014, au fost consolidate în BEM în noiembrie 2014 prin acordarea a noi împrumuturi în perioada 1-24 noiembrie 2014. Aceste împrumuturi au fost apoi transferate în întregime de la BEM la BS pe date de 25 și 26 noiembrie 2014, înainte de a fi transferate către un parteneriat cu răspundere limitată din Marea Britanie, Fortuna LP (informații detaliate prezentate în continuare la punctul 4.3).

Analiza privind maturitatea creditelor existente⁶ la situația din 31 octombrie 2014, ale căror sold a fost apoi majorat în luna noiembrie (la cele Trei bănci din Moldova) indică faptul că o parte semnificativă (85%) a expunerii înregistrate la acea dată a fost legată de creditele acordate în perioada 2012- 2014. Doar 15% din expunere îi reveneau creditelor acordate înainte de 2012. Aceasta indică faptul că majoritatea împrumuturilor acordate înainte de 2012 au fost rambursate până la sfârșitul lunii octombrie 2014. Analiza datelor efectuată până în prezent nu a identificat transferuri semnificative din conturile Grupului Șor către societățile care au beneficiat de

⁵ Acestea includ împrumuturile, care au fost rambursate în cadrul acordului de cesiune "Roseau", prin care s-au rambursat aproximativ 80 de milioane din suma de împrumuturi ca parte a acordului de modificare a dreptului de proprietate asupra BEM.

⁶ Analiza maturității creditelor a fost efectuată pe baza datelor de la data de 31 octombrie 2014 (în loc de 24 noiembrie 2014) privind maturitatea creditelor, înregistrată lunar în registrul de credite acordate.

împrumuturi de la cele Trei bănci din Moldova în perioada înainte de 2012; prin urmare, datele nu confirmă faptul că împrumuturile acordate până în anul 2012 ar fi fost rambursate, în mare parte, cu banii obținuți din împrumuturile acordate Grupului Șor de cele Trei bănci din Moldova.

Tabelul 3: Maturitatea expunerilor la data de 31 octombrie 2014

Data acordării împrumutului	BEM (milioane dolari SUA)	BS (milioane dolari SUA)	UB (milioane dolari SUA)	Total	% din soldul împrumuturilor înregistrate în octombrie 2014, acordate anual
Înainte de 2012	74	48	3	125	15%
2012	8	23	3	34	4%
2013	11	73	142	226	28%
2014 ⁷	168	113	150	431	53%
Total	261	257	298	816	100%

4.1.3. Analiza noilor împrumuturi acordate în perioada ianuarie 2012 – noiembrie 2014

Pentru a permite Grupului Șor să ramburseze împrumuturile existente și să plătească dobânzile aferente acestor împrumuturi, asigurând, în același timp, posibilitatea de a repartiza o porțiune din fonduri către alte destinații, totalul împrumuturilor acordate Grupului Șor trebuia să crească în timpul perioadei de revizuire. Prin urmare, din ianuarie 2012 până la sfârșitul lunii noiembrie 2014, companiilor din Grupul Șor le-au fost acordate împrumuturi noi în valoare de aproximativ 2,9 miliarde dolari SUA. Majoritatea fondurilor de împrumut au fost folosite pentru rambursarea împrumuturilor existente ale Grupului Șor, după ce au fost “spălate” printr-o rețea complexă de conturi bancare, în timp ce o parte din fonduri a fost direcționată către alte destinații. Această delapidare a banilor s-a desfășurat regulat pe parcursul întregii perioade, cu acordarea ulterioară de împrumuturi noi în încercarea de a ascunde sustragerea anterioară a fondurilor, precum și pentru a rambursa împrumuturile, ale căror fonduri au fost delapidate.

Figura 1 prezintă valoarea creditelor noi acordate de cele Trei bănci din Moldova în perioada 1 ianuarie 2012 - 24 noiembrie 2014 celor 50 de companii din Grupul Șor care au primit împrumuturi (a se vedea punctul 4.1.1). În cele douăsprezece luni ale anului 2012, aceste companii au primit împrumuturi noi în valoare de 136 milioane dolari SUA. Această sumă a continuat să crească în 2013 (373 milioane dolari SUA de noi împrumuturi) și în primele 10 luni ale anului 2014 (504 milioane dolari SUA). Începând cu data 1-24 noiembrie, companiilor respective le-au fost acordate împrumuturi noi în valoare totală de 1,0 miliard dolari SUA, în principal de BEM și BS.

Pe data de 25 și 26 noiembrie 2014, întregul portofoliu de credite a fost transferat de la BEM la BS prin eliberarea a încă 1 miliard dolari SUA de împrumuturi de către BS și prin rambursarea tuturor împrumuturilor înregistrate la BEM. Detalii suplimentare privind procesul prin care a fost realizată această schemă pot fi găsite la punctul 4.3.

⁷ În perioada 1 ianuarie – 31 octombrie 2014

Figura 1: Împrumuturi noi acordate în perioada 2012 – sfârșitul noiembrie 2014

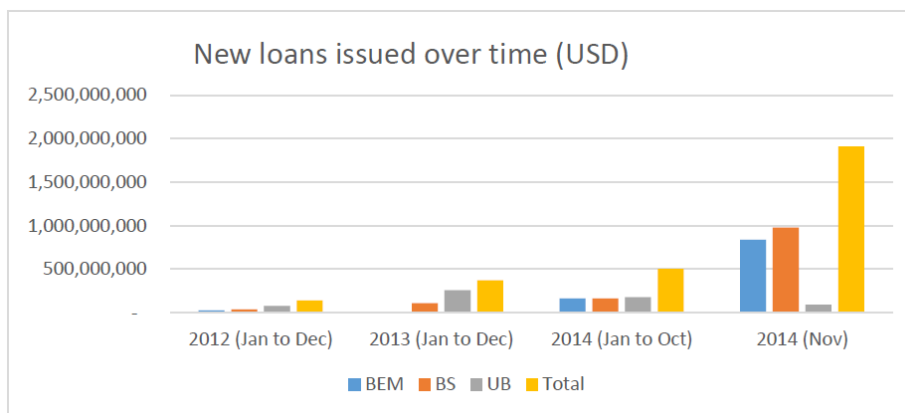
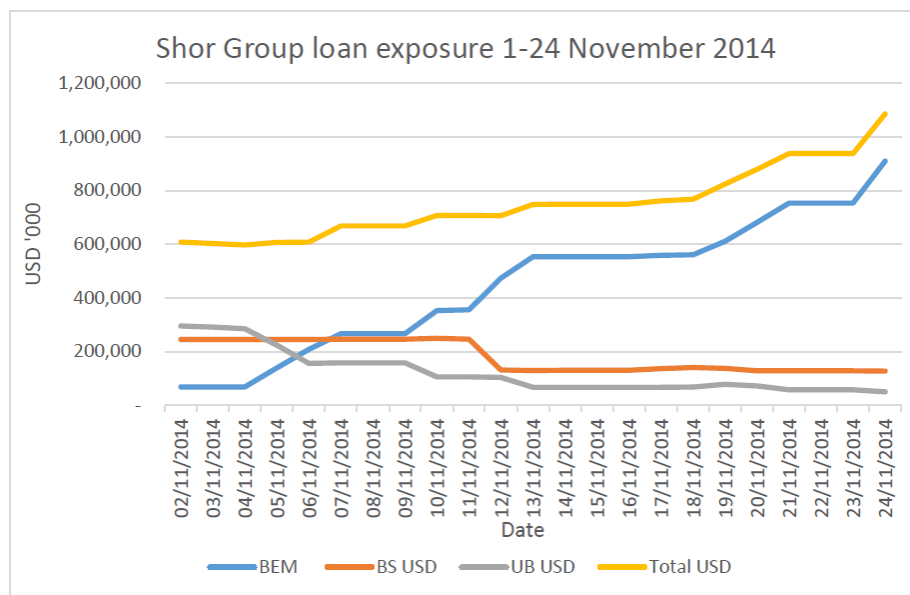

Figura 2 prezintă creditarea de către BEM a Grupului Șor în perioada 1 - 24 noiembrie 2014, în comparație cu împrumuturile acordate Grupului Șor de către UB și BS în aceeași perioadă. Cifrele ne arată că, deși unele credite au fost emise de BS și UB în această perioadă, soldul creditelor la aceste două bănci a scăzut, deoarece împrumuturile emise de BEM au fost utilizate pentru rambursarea împrumuturilor acordate de BS și UB.

Figura 2: Portofoliul de credite al Grupului Șor în perioada 1 – 24 noiembrie 2014

4.1.4. Valoarea pierderilor suportate de cele Trei bănci din Moldova

În baza analizei efectuate până în prezent, pierderile înregistrate de cele Trei bănci din Moldova ca urmare a fraudei presupuse se ridică la cel puțin 600 milioane dolari SUA. Baza acestei estimări este detaliată mai jos. Întrucât se efectuează analize suplimentare, în special în ceea ce privește conturile la alte bănci din Moldova și conturile din Letonia și Estonia, această sumă ar putea fi revizuită.

Tabelul 4: Estimarea pierderilor totale

Fluxul de bani	Suma (miliarde dolari SUA)	Descrierea	Referință la capitolul din raport
Împrumuturi acordate	2.9	Împrumuturi acordate de cele Trei bănci din Moldova în perioada 1 ianuarie 2012 – 26 noiembrie 2014	4.1.3
Pierderi calculate:			
Sume transferate în Mecanismul principal de spălare a banilor	2.6		6.2.1.1
Sume restituite din Mecanismul principal de spălare a banilor	(2.0)	Sumele care au intrat pe conturile celor Trei bănci din Moldova de pe conturile implicate în Mecanismul principal de spălare a banilor	6.2.1.2
Pierdere totală:	0.6		

Fondurile care nu au fost transferate către Mecanismul principal de spălare a banilor în valoare totală de 0,3 miliarde dolari SUA, au fost urmărite pe măsura posibilităților. Aceste fonduri au fost utilizate preponderent pentru a rambursa alte împrumuturi acordate de cele Trei bănci din Moldova și alte bănci din Moldova. Luând în considerare cele de mai sus, pierderile totale ar putea fi de până la 900 milioane dolari SUA, împreună cu cele 600 de milioane dolari SUA identificate inițial. Pentru a clarifica acest lucru, sunt necesare informații suplimentare.

4.2. Evenimentele ce au făcut posibilă creșterea semnificativă a capacității de creditare în noiembrie 2014

În cele Trei bănci din Moldova au avut loc o serie de evenimente care au permis producerea unei creșteri extraordinare a expunerii față de Grupul Șor ca urmare a ceea ce părea să fi fost un efort concertat de a deposea cele Trei bănci din Moldova de toată lichiditate, înainte de colapsul inevitabil al acestora. Pentru a înțelege mai bine aceste evenimente, Kroll și-a concentrat atenția asupra evenimentelor care s-au desfășurat la BEM în perioada cuprinsă între 1-24 noiembrie 2014, deoarece anume în acea perioadă a avut loc cea mai mare creștere a volumului de credite acordate.

Raportul privind Etapa de evaluare a evidențiat faptul că un număr mare de documente cu referire la acordarea împrumuturilor de către cele Trei bănci din Moldova a dispărut în circumstanțe dubioase, cu puțin înainte ca băncile să fie plasate sub administrare specială la data de 28 noiembrie 2014. O camionetă exploatată de o companie afiliată Grupului Șor, care transporta fișierele BEM la arhivă, a fost, potrivit personalului BEM, furată și, mai târziu, găsită incendiată.

Prelucrarea și analiza datelor electronice a demonstrat că unele persoane din cadrul celor Trei bănci din Moldova au încercat să șteargă fișierele electronice, legate de acordarea împrumuturilor, și alte informații interne, sau că această documentație nu a fost păstrată pe

calculatoarele locale. Cu toate acestea, cu ajutorul analizei criminalistice, Kroll a reușit să identifice fragmente din documentația relevantă, care s-au păstrat pe calculatoare și în poșta electronică. Acest efort, împreună cu interviurile efectuate la fața locului, a contribuit la înțelegerea proceselor și metodelor care stăteau la baza acordării împrumuturilor și ne-a permis să determinăm în ce măsură managementul băncilor era conștient sau a fost implicat în creșterea semnificativă a volumului de credite acordate în această perioadă.

4.2.1. Concentrarea împrumuturilor noi la BEM în noiembrie 2014

După cum se arată în Figura 1 și Figura 2, creșterea volumului de credite în perioada 1 - 24 noiembrie 2014 a avut loc în principal la BEM, care a acordat împrumuturi noi în valoare de 838,5 milioane dolari SUA în această perioadă.

4.2.2. Depozite dubioase plasate de băncile rusești la BEM

Conform bilanțurilor care, după cum înțelege Kroll, au fost transmise zilnic de BEM către BNM în noiembrie 2014, depozitele bancare rusești în valoare totală de 876 milioane dolari SUA au servit drept garanție, care a permis BEM de a acorda împrumuturi noi companiilor din Grupul Șor în perioada respectivă. Conform bilanțurilor zilnice, depozitele bancare utilizate drept garanție pentru împrumuturi, au fost plasate simultan în depozite la aceeași bancă rusească sub forma unor depozite în numerar. Se pare că acest lucru a permis BEM să creeze iluzia că dispune de lichidități suficiente pentru a acorda împrumuturi, rămânând în limitele cerințelor de lichiditate stabilite de BNM.

4.2.2.1. Cerințe de lichiditate

Pentru a evita supunerea sistemului financiar unui risc excesiv și pentru a proteja interesele deponenților, BNM a solicitat ca băncile din Moldova să mențină un nivel de lichiditate, conform următoarelor reglementări: suma activelor lichide ale băncii nu trebuie să fie mai mică de 20% din suma activelor bilanțiere totale.⁸ Activele lichide sunt definite ca "bani în numerar și metale prețioase, depozite plasate la Banca Națională a Moldovei, valori mobiliare și mijloace interbancare nete curente". Activele totale includ economii pe termen mai lung sau plasamente la alte bănci și alte active nelichide. Această prezentare a lichidității nu ia în considerare datoriile curente corespunzătoare.

4.2.2.2. Dezinformarea Băncii Naționale a Moldovei cu privire la volumul de lichiditate disponibil

În noiembrie 2014, cele Trei bănci din Moldova prezentau BNM rezumatele bilanțului zilnic, inclusiv calculul ce demonstra volumul de lichiditate disponibil. Un rezumat al acestor rapoarte este reflectat în Tabelul 5, prezentând cifrele de lichiditate care includ lichiditatea provenită din depozitele bancare rusești declarate și fără acestea. Tabelul dat scoate în evidență faptul că, în lipsa unor fonduri suplimentare, plasate sub forma depozitelor în numerar, rata de lichiditate ar fi scăzut sub nivelul de 20%, stipulat în regulamentul BNM.

⁸ <http://www.bnm.org/en/content/regulation-banks-liquidity-approved-dca-nbm-no28-august-08-1997>

Tabelul 5: Volumul de lichiditate raportat în bilanțurile zilnice

Volumul de lichiditate raportat în bilanțurile zilnice, inclusiv lichiditatea provenită din depozitele bancare rusești declarate					
Rata lichidității curente, raportată de:	03.11.2014	12.11.2014	17.11.2014	18.11.2014	24.11.2014
BEM	62%	44%	40%	40%	30%
BS	36%	54%	50%	50%	54%
UB	22%	50%	62%	62%	60%
Combinat	43%	46%	44%	44%	36%
Volumul de lichiditate ajustat, fără lichiditatea provenită din depozitele bancare rusești declarate					
Rata lichidității ajustată pentru:	03.11.2014	12.11.2014	17.11.2014	18.11.2014	24.11.2014
BEM	56%	11%	1%	0%	-30%
BS	18%	52%	48%	50%	54%
UB	0%	41%	57%	57%	60%
Combinat	30%	25%	21%	20%	-1%

Această analiză demonstrează că fără depozitele în numerar ale băncilor rusești lichiditatea băncilor UB și BS ar fi scăzut sub nivelul necesar de lichiditate deja la data de 3 noiembrie 2014. Nivelul de lichiditate al BS și UB s-a redresat spre mijlocul lunii noiembrie, în mare parte, datorită unor injectări suplimentare de lichiditate provenite de la BEM, care au putut furniza aceste fonduri, în mare parte, datorită numerarului deținut în băncile rusești. Fără acest volum suplimentar de lichiditate, BEM ar fi fost declarată insolubilă la data de 17 noiembrie 2014, în conformitate cu criteriile BNM, iar la data de 18 noiembrie 2014 aceasta ar fi rămas fără active lichide.

4.2.2.3. Lipsa dovezilor în susținerea depozitelor băncilor rusești

În ciuda amplorii activității de depozit în băncile rusești înregistrată pe parcursul lunii noiembrie 2014, examinarea de către Kroll a documentației electronice și a documentației imprimată obținute de la cele Trei Bănci din Moldova nu a identificat nicio documentație a unei terțe, care să confirme că efectiv au existat depozite de la bănci rusești.

Contul *nostro*⁹ al BEM a conținut intrări în valoare totală de 260 milioane dolari SUA pe parcursul lunii noiembrie, ceea ce este semnificativ mai puțin decât 876 milioane dolari SUA înregistrate în bilanțurile zilnice și raportate BNM.

Potrivit interviurilor cu angajații BEM desfășurate de compania Kroll în timpul vizitelor la fața locului, pentru fiecare depozit constituit de o bancă rusească ar fi fost necesar de emis un contract scris imprimat care trebuia să fie expediat în Rusia pentru a fi semnat de către reprezentanții băncii rusești. Kroll a fost informat că acest proces, de regulă, ar dura minimum 2-3 zile pentru ca documentele originale să fie returnate din Rusia. Faptul că împrumuturile mari

⁹ Contul Nostro al BEM este o înregistrare contabilă internă a mișcărilor de bani în numerar cu alte bănci

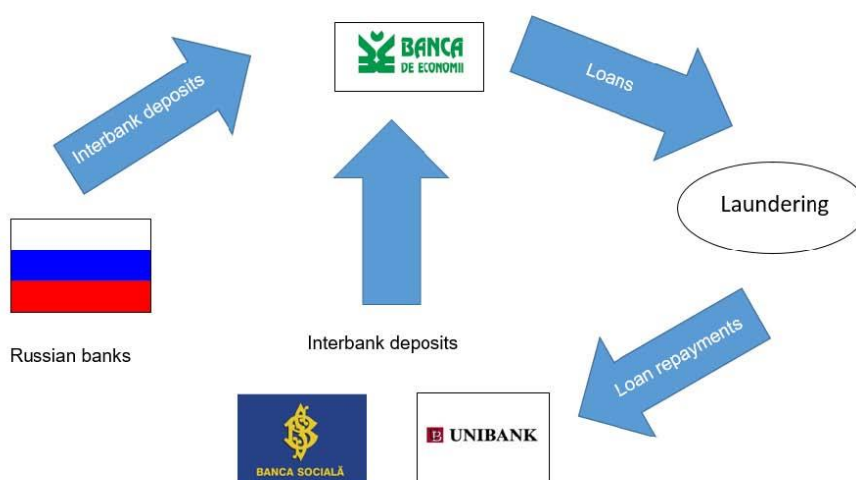
eliberate în luna noiembrie 2014, garantate de acordurile colaterale cu băncile rusești, se emiteau zilnic cu ocazii multiple, sugerează că este puțin probabil ca asupra depozitelor să se fi convenit (conform procesului descris mai sus) înainte ca decizia de împrumut să fie luată.

Luați împreună, acești factori furnizează dovezi că depozitele care au fost utilizate ca garanții pentru împrumuturi nu au existat în cadrul celor Trei bănci din Moldova și, prin urmare, au fost după toate probabilitățile eronat reprezentate la BNM pentru a prezenta o iluzie de lichiditate.

4.2.3. Gestionarea coordonată a lichidității între cele Trei Bănci din Moldova

Împrumuturile rambursate în perioada 1-24 noiembrie 2014, în principal la UB și BS, care au pretins a fi finanțate de depozitele iluzorii unei bănci rusești la BEM, au generat lichidități adăugătoare la aceste două bănci. Pe parcursul lunii noiembrie 2014, această lichiditate a permis BS și UB să depoziteze sume mari de resurse financiare la BEM, ceea ce a permis BEM la rândul ei să acorde credite ulterioare companiilor Grupului Șor. Această schemă a implicat coordonarea a mii de tranzacții între cele Trei Bănci din Moldova, la fel, și între conturile aferente din Letonia (detaliat în continuare la punctul 6.2). Un sumar al mecanismului este prezentat în figura 3:

Figura 3: Depozitele interbancare sporesc lichiditatea la BEM și UB/BS

În interviurile cu Kroll, un reprezentant al conducerii UB a declarat că indicațiile de a plasa toate fondurile primite din rambursările împrumuturilor pe depozit la BEM au fost primite direct de la Consiliul de Administrație al UB ("Consiliul"). Conducerea superioară de la cele Trei Bănci din Moldova a declarat că negocierile pentru depozitele interbancare mari au fost gestionate de către Consiliul respectiv și managerii nu au discutat în mod regulat cu contrapărțile lor despre depozitele interbancare de la celelalte bănci. Exemple privind modul în care a funcționat acest proces sunt furnizate la punctul 4 din Raportul Detaliat.

După cum este arătat în figura 3, depozitele au provenit parțial din rambursările de credite efectuate de BEM către UB și BS, care au fost legate de lichiditatea sporită la BEM furnizată de

depozitele interbancare rusești. Detalii adiționale privind depozitele interbancare plasate la BEM de către BS și UB sunt incluse în Raportul Detaliat.

4.2.4. Documentația și aprobarea împrumuturilor

4.2.4.1. Prelucrarea creditelor de către angajați

Potrivit angajaților intervievați ai BEM, conducerea BEM i-a instruit verbal zilnic pentru a executa emiterea împrumuturilor specifice. În ceea ce privește acordarea de împrumuturi pentru clienți în noiembrie 2014 la BEM, toți angajații BEM intervievați au declarat că ei au urmat procedurile standard în vigoare¹⁰, executând sarcinile prevăzute de funcția lor și îndeplinind instrucțiunile furnizate lor de conducerea BEM și de Consiliul BEM.

Angajații intervievați au declarat că emiterea împrumuturilor necesita procesarea și contribuția a patru departamente din cadrul BEM: de creditare, trezorerie, operațiuni externe și contabilitate. Fiecare departament¹¹ se baza pe documentele semnate de Consiliul BEM pentru îndeplinirea sarcinilor lor. Deși departamentele interacționau între ele și făceau schimb de informații cu privire la emiterea împrumuturilor, personalul nu contesta informațiile furnizate și se baza pe informațiile oferite de departamentele respective.

Documentele examinate de Kroll au confirmat declarațiile făcute de angajați. Comunicarea internă din cadrul BEM indică faptul că conducerea superioară a fost conștientă de creșterea masivă a activității de creditare care avea loc în interiorul băncii. În repetate rânduri, angajații BEM din departamentele de creditare sau trezorerie au transmis informații conducerii băncii pentru a o informa cu privire la împrumuturile care se acordau. Într-un șir de situații, comunicarea internă a inclus recomandări și avertismente ale angajaților BEM, și anume faptul că sporirea bruscă a împrumuturilor poate influența stabilitatea financiară a instituției, precum și informarea conducerii că pentru un șir de cereri de împrumut lipsea documentația. În setul de date electronice examinate nu au fost identificate răspunsurile din partea conducerii superioare, ceea ce corespunde cu reclamațiile personalului făcute pe parcursul interviurilor. Potrivit reclamațiilor, indicațiile au fost mai curând verbale decât în scris și că îngrijorările angajaților erau ignorate în mod constant.

4.2.4.2. Aprobarea împrumuturilor de către Consiliu

Angajații BEM au declarat în cadrul interviurilor cu Kroll că, în noiembrie 2014, toate deciziile de aprobare a împrumuturilor cu suma de peste 1 milion de lei (70 mii dolari SUA) au fost luate numai de către Consiliul BEM. Ei au afirmat că acest proces a fost implementat conform instrucțiunilor BNM potrivit cărora împrumuturile cu risc sporit trebuie să fie aprobate și de către Consiliu¹².

¹⁰ Raportul detaliat stabilește procedurile detaliate de acordare a împrumuturilor, așa cum sa înțeles din interviurile la fața locului.

¹¹ Toți șefii de departamente au fost intervievați cu excepția șefului departamentului de contabilitate.

¹² Kroll a revizuit politica de creditare a BEM din data de 30 decembrie 2013 și efectivă pentru anul 2014. Secțiunea 12 din prezentul memorandum prevede că anumite elemente trebuie aprobate de consiliul de administrație al BEM în ceea ce privește regulamentul publicat de BNM la 23 octombrie 2012, inclusiv toate expunerile aferente de 1 milion MDL sau mai mult. Acest regulament al BNM a

Documentele examinate din datele electronice recuperate indică faptul că membrii Consiliului BEM au fost informați despre riscurile implicate în acordarea împrumuturilor către companiile Grupul Șor în perioada noiembrie 2014. Au fost câteva documente pe suport de hârtie care trebuiau să fie aprobate și semnate de Consiliul BEM pentru ca împrumuturile să fie acordate de către bancă.¹³

Fără a ține cont de recomandările departamentului de creditare al BEM, care indicau un risc sporit și probabilitatea de neachitare de către companiile Grupul Șor, împrumuturile au fost aprobate în mod repetat la ședințele Consiliului BEM pe parcursul lunii noiembrie 2014. Examinarea documentației cu privire la ședințelor Consiliului BEM a dezvăluit următoarele:

- Doi reprezentanți a două ministere din Republica Moldova: Ministerul de Finanțe și Ministerul Economie și Infrastructurii, au fost numiți în Consiliul BEM. Aparent acești membri ai Consiliului BEM desemnați de guvern au fost adesea ocoliți, nefiind invitați să participe la reuniunile Consiliului din noiembrie 2014. Atunci când au fost contactați de Kroll pentru a-și confirma rolul, aceștia au declarat că nu erau la curent cu acordarea de către BEM a vreunui împrumut în noiembrie 2014;
- Domnul Șor a fost președintele Consiliului BEM din mai 2013 până la sfârșitul anului 2014;
- Pe parcursul lunii noiembrie 2014, un registru al Consiliului BEM identificat în setul de date electronice sugerează că ședințele aveau loc aproape zilnic (mai frecvent decât în mod obișnuit) pentru a aproba volumul mare de credite;
- Scopul acestor ședințe aparent era pentru ca să se aprobe toate operațiunile necesare pentru a continua acordarea împrumuturilor companiilor din Grupul Șor și
- Suplimentar la aprobările formale de împrumuturi, a fost necesar să se ia decizii de a securiza depozitele interbancare drept garanții pentru împrumuturi (vezi 4.2.2), să se modifice politicile interne de risc în vederea creșterii abilității de creditare a BEM și a acceptării solicitărilor BS sau UB de a plasa depozite overnight. Aceste acțiuni au avut efectul de a facilita sporirea creditării de către BEM.

Detalii suplimentare privind componența Consiliului BEM pe parcursul lunii noiembrie 2014 sunt prezentate în Raportul Detaliat, inclusiv exemple de procese-verbale ale ședințelor reconstituite în urma examinării datelor electronice.

4.2.4.3. Agravare/Raportare

După cum e menționat mai sus, angajații intervievați au declarat că ei credeau că își îndeplineau sarcinile conform cerințelor, deși au atras atenția asupra riscurilor aferente în observațiile lor prezentate Consiliului BEM. Documentația electronică examinată a demonstrat că membrii departamentului de creditare au intensificat prezentarea către conducerea de vârf a băncii riscurilor semnificative asociate..

Se poate presupune: conducerea superioară și Consiliul de administrație au ignorat în mod repetat astfel de avertismente și, cu toate acestea, au continuat să acorde împrumuturi.

fost menționat ca HCA-BNM nr.238 în politica de creditare a BEM pentru anul 2014. Nu este clar din acest document dacă BEM aplica regulamentul BNM (HCA-BNM nr. 238) înainte de 2014.

¹³ Kroll înțelege că aceste documente au fost incluse în lotul de documente distruse în focul de tranzit detaliat în secțiunea 4.2.1. În timpul revizuirii electronice nu au fost identificate versiuni scanate ale acestor documente.

Exemple detaliate de avertizare de către angajați asupra acestor riscuri sunt prezentate în Raportul Detaliat.

4.2.5. Cereri de împrumut coordonate la cele trei Bănci din Moldova

La o examinare a documentației electronice obținute de la cele Trei Bănci din Moldova s-a depistat că pe parcursul anului 2014 angajații implicați în procesul de emitere a creditelor (în special departamentele de creditare) la BEM și BS comunicau prin e-mail cu reprezentanții cererilor de credit, adresa de poștă electronică a căroră conținea extensia "@Șorholding.com". În ciuda acestui fapt, angajații BEM au declarat că nu bănuiau că aceste companii erau deținute în mod legal de domnul Șor, precum nu era evident că acești reprezentanți erau, de asemenea, proprietarii companiilor ce solicitau împrumuturi.

Detalii suplimentare privind comunicarea dintre angajații celor Trei Bănci din Moldova și persoanele care utilizează o adresă de e-mail "@servholding.com" sunt prezentate în Raportul Detaliat.

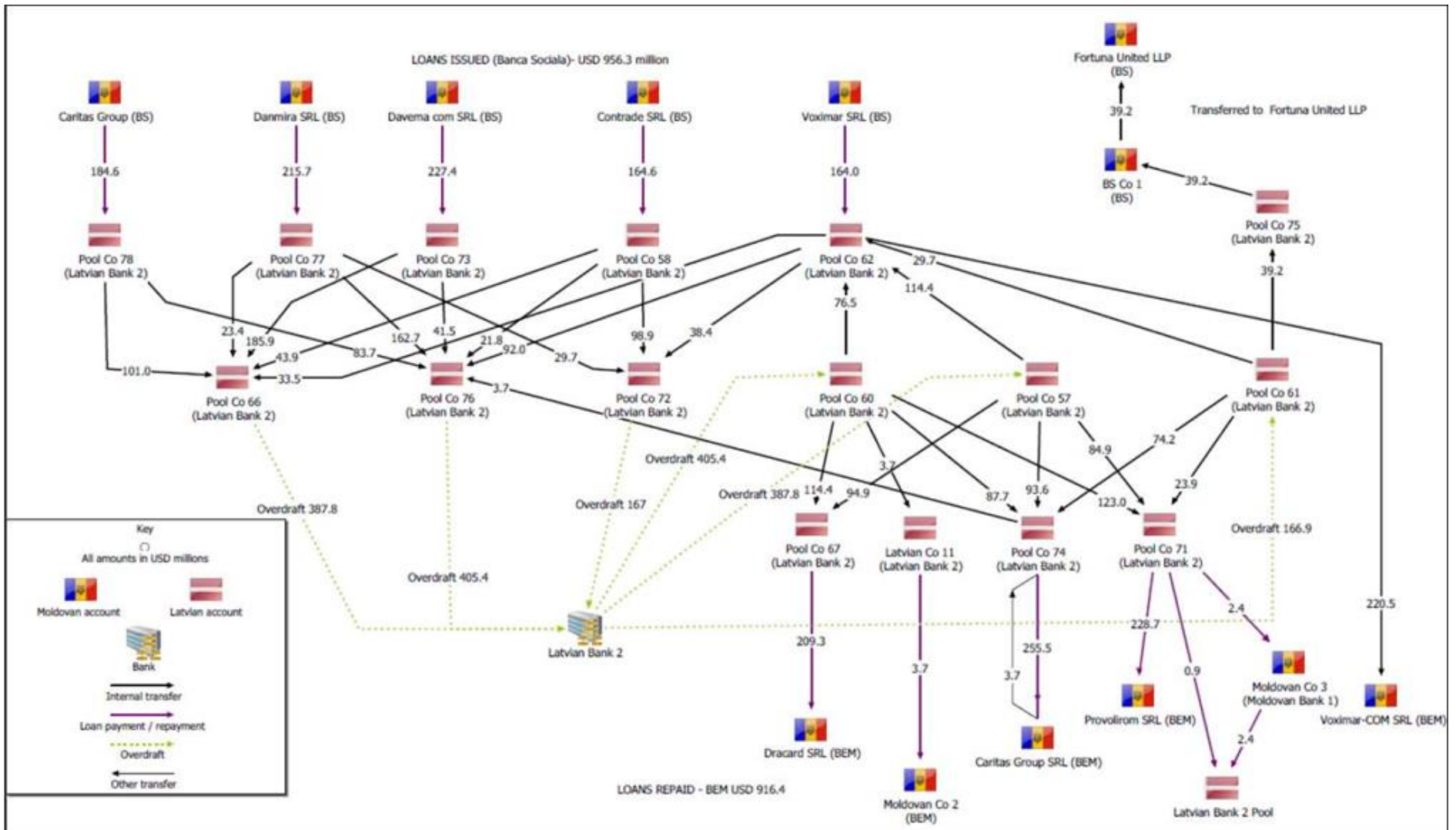
4.3. Mișcarea întregului portofoliu de credite în perioada 25-26 noiembrie de la BEM la BS

Raportul Etapei de Evaluare a identificat că întregul portofoliu de credite acordate de BEM pe parcursul lunii noiembrie 2014 a fost transferat la BS în perioada 25-26 noiembrie 2014 ("Transfer").

După această analiză preliminară, Kroll a urmărit mișcarea fondurilor implicate în „Transfer” și a confirmat implicarea a cel puțin 17 conturi deținute la o bancă Letonă care a acționat ca un tranzit pentru aceste fonduri între companiile Grupului Șor la BEM și la BS. Împrumuturi în valoare totală de 956 milioane dolari SUA au fost acordate de BS pe data de 25 și 26 noiembrie 2014 către cinci companii ale Grupului Șor. Aceste fonduri de împrumut au fost apoi transferate pe cinci conturi deținute la o bancă Letonă.

De pe aceste conturi, fondurile au fost mutate printr-o rețea de alte conturi deținute la banca Letonă, în încercarea aparentă de a ascunde fluxurile fondurilor. Mecanismele de spălare a banilor pentru tranzacția „Transfer” au inclus emiterea de către banca Letonă a unei facilități de descoperire de cont tehnic (overdraft) de către banca Letonă către o companie cu o sumă corespunzătoare, fiind simultan rambursată băncii Letone dintr-un alt cont pretins fără legătură. Fondurile au fost apoi utilizate pentru rambursarea împrumuturilor la BEM totalizând 916.4 milioane dolari SUA. În plus, 39.2 milioane dolari SUA au fost transferate către BS de pe unul dintre conturile bancare Letone. Această sumă a fost transferată pe contul de la BS, înainte de a fi transferată pe un cont pe numele companiei Fortuna United LP, compania care a achiziționat întregul portofoliu de credite. Detalii sunt prezentate în figura 4 de mai jos.

Figura 4: Detalii despre fluxurile de fonduri pentru a transfera portofoliul de la BEM la BS pe data de 25-26 noiembrie 2014

4.3.1. Descoperire de cont (overdraft) fals creat de BS

Acordarea împrumuturilor de BS a fost posibilă numai prin manipularea sistemului contabil în cadrul BS și prin crearea unei facilități de overdraft fals pe contul bancar corespondent al BS la banca letonă. Aceasta a fost înregistrat doar în registrele BS, după cum a fost confirmat atât de angajatul BS, care a fost instruit să facă acest lucru, cât și de însăși banca letonă (detalii ulterioare sunt prezentate în Raportul Detaliat). Aceasta a fost posibil numai fiindcă toate fondurile au trecut prin contul corespondent în termen de o zi lucrătoare și, prin urmare, nu au necesitat un sold overnight pe contul bancar corespondent, care ar fi fost supus clearing-ului zilnic de către banca letonă.

4.3.2. Realocarea depozitelor interbancare

Conform bilanțurilor transmise BNM de către cele Trei Bănci din Moldova, între 24 noiembrie 2014 și 27 noiembrie 2014, depozitele interbancare și numerarul BEM și UB au fost consolidate în depozite la termen BEM deținute la BS. În plus, din motiv că împrumuturile BS au fost utilizate (după ce au fost supuse unui mecanism de spălare de bani) pentru a rambursa împrumuturile la BEM, BEM a majorat fondurile sale plasate la depozit în cadrul BS. Aceasta a dus la o creștere semnificativă a depozitelor la termen ale BEM pe linia BS în bilanțul BS între 24 noiembrie și 27 noiembrie, după cum se specifică în Raportul Detaliat.

5. Legăturile Grupului Șor cu proprietatea celor Trei Bănci din Moldova

Punctul 4 a demonstrat că majorarea portofoliilor de împrumut ale celor Trei Bănci din Moldova a fost posibilă prin controlul și coordonarea centralizată a celor Trei Bănci din Moldova. Se pare că acest nivel de control a fost posibil deoarece părțile aflate în legătură cu Grupul Șor au devenit, de asemenea, proprietari ai celor Trei Bănci din Moldova printr-o structură opacă off-shore.

Cele trei bănci din Moldova au suferit o schimbare de proprietate în 2012 (UB) și 2013 (BS și BEM). Pe parcursul etapei de evaluare, a fost efectuată o analiză preliminară a structurii acționariatului a BEM, UB și BS, pentru a identifica dacă exista vreo corelație între structurile de proprietate, controlul celor Trei Bănci din Moldova și beneficiarii posibili ai tranzacțiilor. Concluzia preliminară la acea etapă a fost că noii acționari ai celor Trei Bănci din Moldova acționau în calitate de nominalizați, aparent puși să ascundă în mod deliberat adevărata proprietate beneficiară a acțiunilor și că un număr de acționari și-au finanțat achiziția lor cu împrumuturi de la UK Limited Partnerships, a căror beneficiari finali erau neclari și care aveau conturi în băncile Letone, prin care au fost transferate fondurile.

În ceea ce privește BEM, schimbarea de proprietate a implicat un acord de cesiune care a transferat un număr de credite neperformante moștenite către o terță parte. Acesta a fost semnat între BEM și un parteneriat britanic cu denumirea Roseau Alliance LLP („Tranzacția Roseau”), prin care aproximativ 80 de milioane de dolari SUA din credite neperformante au fost achiziționate de la BEM de către Roseau Alliance LLP („Roseau”) în 2013.

Kroll a înregistrat progrese semnificative în ceea ce privește înțelegerea fluxurilor de fonduri care au permis achiziția coordonată a celor Trei Bănci din Moldova și a identificat că sursa de fonduri pentru a cumpăra acțiunile a venit atât de la creditele acordate de cele trei bănci din Moldova¹⁴ companiilor Grupului Șor, cât și de la conturile deținute în băncile rusești. Mai mult, conturile deținute la o bancă rusească ce a finanțat achiziționarea acțiunilor la UB sau BS sau a finanțat contractul de cesiune pentru BEM erau deținute în numele companiilor Grupului Șor, sau a persoanelor fizice asociate cu aceste companii sau de însuși domnul Șor. Adicional, analiza datelor tranzacționale a arătat că fondurile aparent provenite de la băncile rusești au fost în cele din urmă finanțate de împrumuturi acordate de cele trei bănci din Moldova. Detalii despre acestea sunt prezentate în Raportul Detaliat. Mai multe detalii sunt prezentate mai jos pentru fiecare bancă în parte.

¹⁴ Fondurile provenite din conturile companiei Grupului Șor au venit parțial din împrumuturile emise de cele trei bănci din Moldova.

5.1. Unibank (UB)

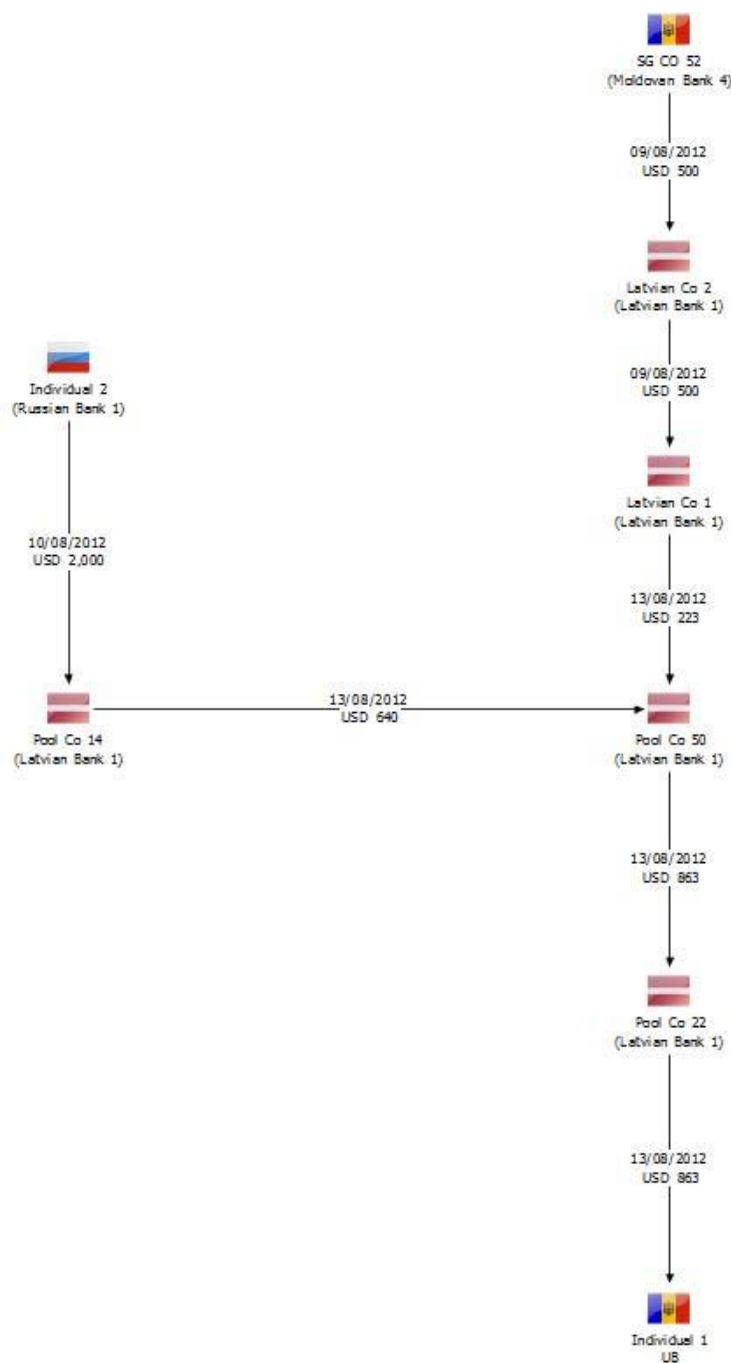
Raportul privind etapa de evaluare a stabilit că, din 2007 până în august 2012, UB se afla în proprietatea Vienna Capital Partners Unternehmensberatungs AG cu sediul în Austria. Pe data de 17 august 2012, toate acțiunile băncii au fost vândute și transferate către 21 acționari noi, fiecare cu o participație cuprinsă între 4,5% și 4,99%.¹⁵ Un acționar care deținea o participație de cel puțin 5% era clasificat drept acționar important, achiziția lor fiind condiționată de aprobarea formală a BNM. Prin urmare, acest proces, sub aspect schematic, a reprezentat un circuit.

Etapă de evaluare a identificat că acest grup de 21 de acționari aparent dețineau acțiuni în calitate de nominalizați din numele unui beneficiar confidențial și că fluxul de fonduri pentru achiziționarea acțiunilor a parvenit dintr-un șir de conturi bancare letone, multe în numele UK Limited Partnership. La momentul respectiv, nu erau disponibile suficiente informații pentru a urmări aceste fonduri. În fazele ulterioare de investigație, Kroll a obținut declarații cu privire la conturile a numeroase companii aflate în legătură, deținute la două bănci Letone și a urmărit sursa fondurilor acționarilor în măsura posibilului.

Kroll a extins analiza din etapa de evaluare și a identificat 3,1 milioane dolari SUA (în fonduri din conturile deținute la două bănci rusești în numele companiilor sau persoanelor fizice aflate în legătură cu Grupul Șor) și 11,3 milioane dolari SUA (din împrumuturile de la cele Trei Bănci din Moldova) ca sursă inițială de fonduri pentru aceste achiziții de acțiuni. Adicional, Kroll a identificat 2,1 milioane dolari SUA utilizate pentru finanțarea achiziției de acțiuni provenite de la companiile Grupului Șor cu conturi la alte bănci din Moldova. Ca și în cazul transferului și disipării fondurilor detaliate la alt punct din acest raport, au fost folosite numeroase conturi intermediare pentru a fuziona și a stratifica fonduri, pentru a masca adevărata origine a fondurilor. Detaliile privind achizițiile de acțiuni care au fost finanțate prin acest canal și fluxurile de fonduri aferente sunt prezentate în Raportul Detaliat. Figura 5 prezintă un exemplu al unui dintre fluxurile de fonduri pentru achiziționarea acțiunilor UB, finanțat printr-o combinație de fonduri provenite dintr-un cont al unei companii a Grupului Șor de la o bancă rusă, și un împrumut unei companii din Grupul Șor.

¹⁵ Potrivit datelor BNM, care nu au evidențiat modificări ale datelor privind acționariatul, indiferent de acțiunile suplimentare emise de bancă

Figura 5: Ilustrarea finanțării achiziționării de acțiuni ale UB
(Toate valorile în mii dolari SUA)

Această figură demonstrează un exemplu tipic de combinare de fonduri provenite de la companiile Grupului Șor la alte bănci din Moldova și companii ale Grupului Șor sau de la părți afiliate la bănci rusești înainte ca acestea să fie amestecate și transferate prin conturi multiple la bănci letone și transferate, în cele din urmă, pe contul unui acționar de la UB în preajma datei în care ei au devenit acționar al UB. Detalii suplimentare cu privire la astfel de acționari pot fi găsite în Raportul Detaliat.

5.2. Banca Socială (BS)

Raportul etapei de evaluare a scos în evidență faptul că acționariatul BS s-a schimbat în mai 2013. Înainte de luna mai 2013, BS a fost, în principal, controlată de trei grupuri, cu un număr mare de acționari minoritari care formau restul participației. Ca urmare a vânzării a peste 50% din capitalul acționar al băncii în perioada mai 2013 - iunie 2013, acționariatul BS s-a schimbat semnificativ, fără niciun acționar care să dețină peste 5%. Acești noi acționari constau din companii moldovenești, și persoane fizice moldoveni, ruși și ucraineni. Investigația desfășurată în etapa de evaluare a identificat un număr de legături între acești noi acționari. La acea etapă, s-a constatat că fondurile utilizate pentru achiziționarea de acțiuni au fost toate primite de la un grup de conturi bancare deținute la trei bănci Letone.

Investigația a progresat deodată ce etapa de evaluare a stabilit sursa sumei de 6,1 milioane dolari SUA implicate în achiziționarea BS ca fiind din conturile deținute în numele unor persoane fizice aflate în legătură cu Grupul Șor. Analiza Kroll a urmărit sursa sumei ulterioare de 11,6 milioane dolari SUA. Sursa fondurilor utilizate pentru achiziționarea de acțiuni la BS a fost după cum urmează:

- Fonduri provenite din împrumuturile acordate Grupului Șor de cele Trei Bănci din Moldova - 11,6 milioane dolari SUA;
- Fonduri provenite de la Grupul Șor sau alte conturi legate de companiile Grupului Șor deținute la bănci rusești - 1.1 milioane dolari SUA; și,
- Fonduri trasate spre un cont deținut la o bancă Letonă care nu făcea parte din mecanismul primar de spălare a banilor detaliat mai jos - 5 milioane dolari SUA.

Detaliile privind acționarii care au fost finanțați prin acest canal și fluxurile de fonduri aferente sunt incluse în Raportul Detaliat.

5.3. Banca de Economii

Ca urmare a modificării în structura acționariatului în cadrul UB și BS, BEM a avut, de asemenea, o restructurare a acțiunilor în 2013.

Raportul "Etapei de evaluare" a identificat faptul că, înainte de restructurare a acțiunilor, conducerea BEM a semnat, la 18 martie 2013, un acord de cesiune¹⁶, care a rezultat prin scoaterea din bilanțul BEM a împrumuturilor neperformante în valoare de peste 1 miliard de lei (80 milioane dolari SUA) pentru plățile în numerar de aceeași valoare, ceea ce a dus la o creștere semnificativă a lichidității la BEM. Aceasta a rezultat în transferul unui șir de credite neperformante către Roseau.

Kroll a urmărit fondurile utilizate pentru obținerea acestor împrumuturi și a stabilit că o parte din fonduri proveneau din conturi bancare deținute la o bancă rusească, precum și din împrumuturi transferate de cele trei bănci din Moldova pe conturile companiei Grupului Șor.

¹⁶ Acordul a fost semnat de conducerea superioară a BEM

În perioada raportului privind etapa de evaluare, declarațiile bancare prezentate companiei Kroll nu au fost suficiente pentru a urmări mai mult de 6,3 milioane dolari SUA din sumele de 81,6 milioane dolari SUA în venituri¹⁷ utilizate pentru achiziționarea creditelor neperformante. Această analiză a fost prelungită și extinsă în faza actuală pentru a permite o mai bună înțelegere a Tranzacției Roseau. Analiza detaliată a Kroll a identificat 58,5 milioane dolari SUA utilizate pentru achiziționarea creditelor neperformante obținute din conturile bancare deținute la Banca Rusă 1 de către 13 persoane fizice aflate în legătură cu Grupul Șor și următoarele 21,1 milioane dolari SUA au provenit din conturi bancare din Moldova deținute de 16 entități aflate, de asemenea, în legătură cu Grupul Șor. Aceste fonduri au fost în parte obținute din creditele acordate companiilor Grupului Șor.

Raportul detaliat specifică și ilustrează fluxul de fonduri pentru fiecare dintre persoanele fizice și entitățile care au furnizat fonduri pentru a achiziționa aceste credite neperformante.

¹⁷ Urmele detaliate în Raport Detaliat totalizează \$ SUA 79.6 milioane. Diferența de la \$ SUA 81.6 milioane datorează diferenței de rată de schimb utilizată în raportul etapei de evaluare

6. Spălarea fondurilor de împrumut

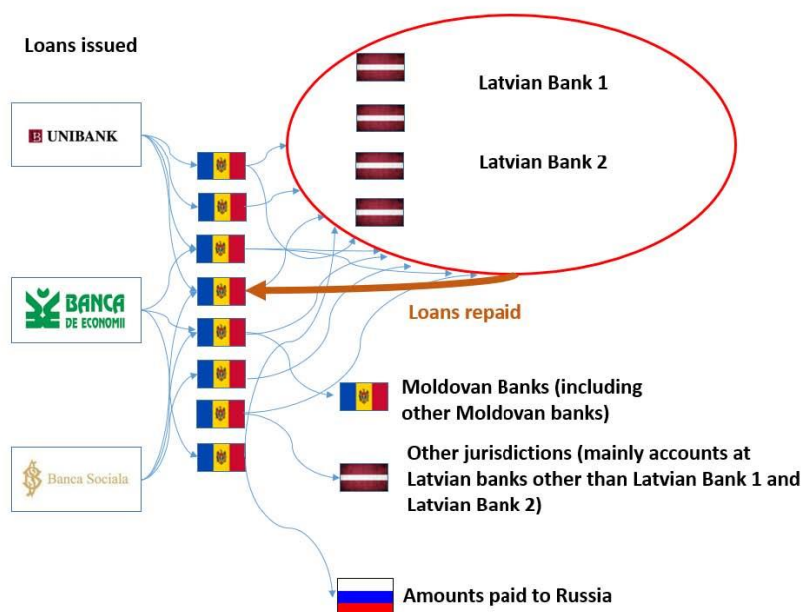
Kroll a înregistrat progrese în urmărirea veniturilor din împrumuturi acordate companiilor Grupului Șor de către cele Trei Bănci din Moldova. Raportul privind etapa de evaluare a identificat că majoritatea fondurilor au fost transferate pe conturi la bănci letone și că o parte din fonduri aparent au fost utilizate pentru a rambursa soldurile creditelor existente, fiind trecute prin conturi bancare letone și transferate înapoi în Moldova. BNM a prezentat informații semnificative, care au fost completate de informațiile oferite BNM de către autoritățile din Letonia și Estonia. Kroll a folosit aceste informații pentru a înregistra progrese în analiza fluxurilor de fonduri, pentru a dezvolta o strategie prioritară de recuperare a fondurilor care au fost disipate către alte locații. Un rezumat al constatărilor este prezentat în subpunctele de mai jos. În mod special:

- A fost efectuată o analiză a destinației inițiale a fondurilor de împrumut acordate companiilor Grupului Șor de către cele Trei Bănci din Moldova în perioada ianuarie 2012 - sfârșitul lunii noiembrie 2014. Această analiză a indicat faptul că 2,617.9 milioane dolari SUA (sau 89% din total) fonduri de împrumut acordate companiilor Grupului Șor au fost transferate direct din conturile curente care au primit împrumutul, pe conturi la două bănci letone, în principal, pe numele societăților cu răspundere limitată din Marea Britanie sau ale altor societăți cu structuri de proprietate opace în locații secrete off-shore. Restul fondurilor au fost transferate pe conturi în alte jurisdicții, inclusiv conturi la bănci rusești, alte bănci din Moldova și pe conturi la alte bănci din Letonia. Detalii ulterioare sunt prezentate în punctul 6.1;
- Analiza ulterioară a sumelor transferate pe conturi la cele două bănci din Letonia a identificat că fondurile de împrumut au fost transferate printr-un grup de conturi legate între ele, care au prezentat semne ca fiind controlate în mod centralizat ("Mecanismul principal de spălare a banilor"). O parte semnificativă din fondurile de împrumut (2,015,3 milioane dolari SUA) a fost returnată pe conturi la cele Trei Bănci din Moldova pentru a rambursa împrumuturilor existente. De asemenea, au fost identificate un șir de mecanisme suplimentare de spălare a banilor. Detalii suplimentare privind aceste mecanisme de spălare a banilor sunt incluse la punctul 6.2; și
- Urmărirea ulterioară juridică a fondurilor de împrumut disipate din mecanismul principal de spălare a banilor a arătat că o parte semnificativă din aceste fonduri au fost transferate pe conturi bancare din alte jurisdicții, inclusiv Cipru (112,4 milioane dolari SUA), China (83,3 milioane dolari SUA), Rusia 80,6 milioane dolari SUA), Elveția (42,8 milioane dolari SUA), SUA (25,5 milioane dolari SUA) și Hong Kong (22,6 milioane dolari SUA). Detalii suplimentare privind destinația fondurilor sunt incluse la punctul 7.

6.1. Destinația inițială a fondurilor împrumutate

Kroll a analizat toate împrumuturile emise companiilor Grupului Șor între ianuarie 2012 și sfârșitul lunii noiembrie 2014, pentru a clarifica destinația inițială a fondurilor de împrumut emise¹⁸, după cum este arătat în Figura 6:

Figura 6: Disiparea inițială a fondurilor de împrumut

Tabelul 6 rezumă destinațiile inițiale ale fondurilor de împrumut frauduloase emise de cele Trei Bănci din Moldova în perioada ianuarie 2012 - noiembrie 2014¹⁹. Majoritatea acestor împrumuturi au fost spălate prin mecanismul principal de spălare a banilor și s-au întors în Moldova pentru rambursarea împrumuturilor existente.

Tabelul 6: Destinația inițială a fondurilor de împrumut 2012 - noiembrie 2014

Destinația inițială	Suma (milioane dolari SUA)	%
Plătit Băncii Letone 1	477.5	16
Plătit Băncii Letone 2	2,140.4	73
Subtotal ²⁰	2,617.9	89
Alte jurisdicții	106.2	4
Rămas în Moldova	218.7	7
TOTAL	2,942.8	100

¹⁸ Împrumuturile incluse în această analiză au fost selectate în conformitate cu metodologia prezentată în Raportul Detaliat.

¹⁹ Aceasta include tranzacția "Transfer", în care BS a emis credite în valoare de 1 miliard de dolari SUA pentru a rambursa împrumuturile consolidate la BEM între 25 și 26 noiembrie 2014.

²⁰ Există o diferență de 35,6 milioane dolari SUA între totalul plătit către Banca Letonă 1 și Banca Letonă 2 în tabelul 6 și tabelul 7. Aceasta se datorează faptului că 35,6 milioane dolari SUA au fost plătiți pe conturile acestor două bănci care nu au fost incluse ca conturi principale de spălare de bani. Aceste conturi au fost clasificate ca conturi auxiliare. Detalii suplimentare sunt incluse în raportul detaliat. Suma plătită Conturilor principale de spălare a banilor este de 2,582.3 milioane dolari SUA.

6.1.1. Fonduri pentru mecanismul principal de spălare de bani

Două bănci din Letonia au primit majoritatea veniturilor din creditele frauduloase suspectate. Kroll a identificat că, înainte de luna mai 2014, au fost transferate tranzacții în valoare totală de 477,5 milioane de dolari SUA pe conturile deținute la Banca Letonă 1. Multe dintre conturile care au primit fondurile la banca Letonă 1 au fost deținute în numele firmelor din Marea Britanie sau al companiilor cu răspundere limitată din jurisdicții off-shore, cum ar fi BVI, Seychelles și Belize. Transferuri semnificative în această perioadă au fost efectuate și pe conturi moldovenești și pe conturi la bănci rusești.

Majoritatea împrumuturilor acordate după luna mai 2014 (care au constituit cea mai mare parte din volumul împrumuturilor emise) în valoare totală de 2,1 miliarde dolari SUA au fost transferate pe conturi la Banca Letonă 2, predominant pe conturile deținute în numele firmelor din Marea Britanie.

Mecanismul principal de spălare a banilor a fost constituit dintr-un șir de conturi care s-au tranzacționat preponderent între ele și conturi la cele Trei Bănci din Moldova. Mai multe detalii despre aceasta sunt prezentate în punctul 6.2.1 și în Raportul Detaliat.

6.1.2. Destinația fondurilor care nu au trecut prin mecanismul de bază de spălare a banilor

6.1.2.1. Sume plătite în conturile conexe de spălare a banilor la Banca Letonă 1 și Banca Letonă 2
Adițional la fondurile transferate pe conturile clasificate ca parte a mecanismului principal de spălare a banilor ("Conturi principale de spălare a banilor"), de asemenea, compania Kroll a identificat alte 35,6 milioane dolari SUA transferate pe alte conturi la aceste bănci. Kroll a urmărit aceste sume în continuare în conformitate cu metodologia de urmărire a fondurilor descrisă în Raportul Detaliat.

6.1.2.2. Sume transferate la alte jurisdicții

Suma de 106,2 milioane dolari SUA provenite din împrumuturi noi emise de cele Trei Bănci din Moldova în perioada ianuarie 2012 - noiembrie 2014 au fost transferate pe conturi în alte jurisdicții decât cele din Republica Moldova și la cele două bănci letone implicate în mecanismul principal de spălare a banilor.

Sume transferate în Rusia (Total 97.8 milioane dolari SUA)

Un total de 97,8 milioane dolari SUA au fost transferate pe conturi deținute la bănci rusești. Detalii ulterioare despre aceste fluxuri de fonduri pot fi găsite la punctul 6.2.3 și în Raportul Detaliat.

Sume plătite altor jurisdicții (Total 8.4 milioane dolari SUA)

Un total de 8,4 milioane dolari SUA provenite din fonduri de împrumut acordate de cele Trei Bănci din Moldova către companiile afiliate au fost transferate direct către alte jurisdicții fără a trece prin mecanismul principal de spălare a banilor. Aceste sume au fost plătite, în principal, la conturi ale altor bănci din Letonia și sunt descrise în Raportul Detaliat.

Sume rămase în Moldova

O parte din fondurile de împrumut acordate companiilor Grupului Șor de către cele Trei Bănci din Moldova nu au fost transferate în străinătate. Analiza indică faptul că fondurile au fost

transferate pe conturi la diferite bănci din Moldova (inclusiv cele Trei Bănci din Moldova) pentru a plăti expunerea existentă sau pentru a finanța activitatea de comerț (ceea ce reiese din descrierea tranzacțiilor).

Fondurile de împrumut utilizate direct pentru rambursarea împrumuturilor anterioare la cele trei Bănci din Moldova

Analiza a identificat un model de tranzacții care a avut loc în perioada 2012 și 2013, în special, în ceea ce privește împrumuturile acordate de UB, unde fondurile de împrumut erau mixate și folosite pentru a rambursa împrumuturi anterioare mai mari. În această perioadă au fost efectuate un număr de transferuri în conturile BS și BEM.

Încasări de împrumuturi transferate către alte bănci din Moldova

O parte din încasările din împrumuturi care au rămas în Moldova au fost transferate pe conturi la șapte bănci din Moldova. Detalii ulterioare sunt incluse în Raportul Detaliat. În prezent, nu este clar, dacă transferurile efectuate către aceste bănci din Moldova au făcut parte din activitatea ulterioară de spălare a banilor sau dacă ele reprezintă o destinație finală a fondurilor. Totuși, din analiză rezultă că până în prezent, conturile în două bănci pe care au venit majoritatea fondurilor din Moldova, au fost, de asemenea, implicate în acordarea coordonată de împrumuturi către companiile Grupul Șor, care au fost deservite și/sau rambursate prin împrumuturi acordate de cele Trei Bănci din Moldova.

Compania Kroll nu are deocamdată acces la întregul set de date de la alte bănci din Moldova. Fluxurile de fonduri analizate până în prezent indică totuși că disiparea efectivă a fondurilor s-ar fi putut fi produs mai devreme de perioada de examinare a împrumuturilor acordate de alte bănci din Moldova, care au fost ulterior rambursate prin împrumuturi de la cele Trei Bănci din Moldova. Vor fi necesare analize suplimentare pentru a clarifica, dacă aceste fonduri au fost disipate anterior în beneficiul unor anumite persoane sau dacă acestea reprezentau împrumuturi reale care nu au fost ulterior achitate și au fost apoi finanțate prin împrumuturi noi acordate de cele Trei Bănci din Moldova pentru a acoperi neîndeplinirea obligațiilor de plată.

6.2. Mecanisme de spălare a banilor

După cum este detaliat la punctul 6.1, suma de 2.582,3 milioane dolari SUA a fost transferată la un grup de conturi la două bănci din Letonia care, împreună cu conturile utilizate pentru tranzitul fondurilor, au constituit mecanismul principal de spălare a banilor. Kroll a identificat că, în perioada ianuarie 2012 și aprilie 2014, Banca Letonă 1 a spălat fondurile care au fost acordate de cele trei bănci din Moldova. Din mai 2014 până la sfârșitul lunii noiembrie 2014, Mecanismul principal de spălare a banilor a fost trecut la Banca Letonă 2. Adicional la Mecanismul principal de spălare a Banilor, care pare că a fost stabilit exclusiv pentru spălarea fondurilor creditelor din Moldova, Kroll, de asemenea, a identificat mecanisme suplimentare periferice de spălare a banilor în Moldova, Estonia, alte bănci letone și posibile mecanisme ulterioare de spălare a banilor în alte jurisdicții.

6.2.1 Mecanismul principal de spălare a banilor

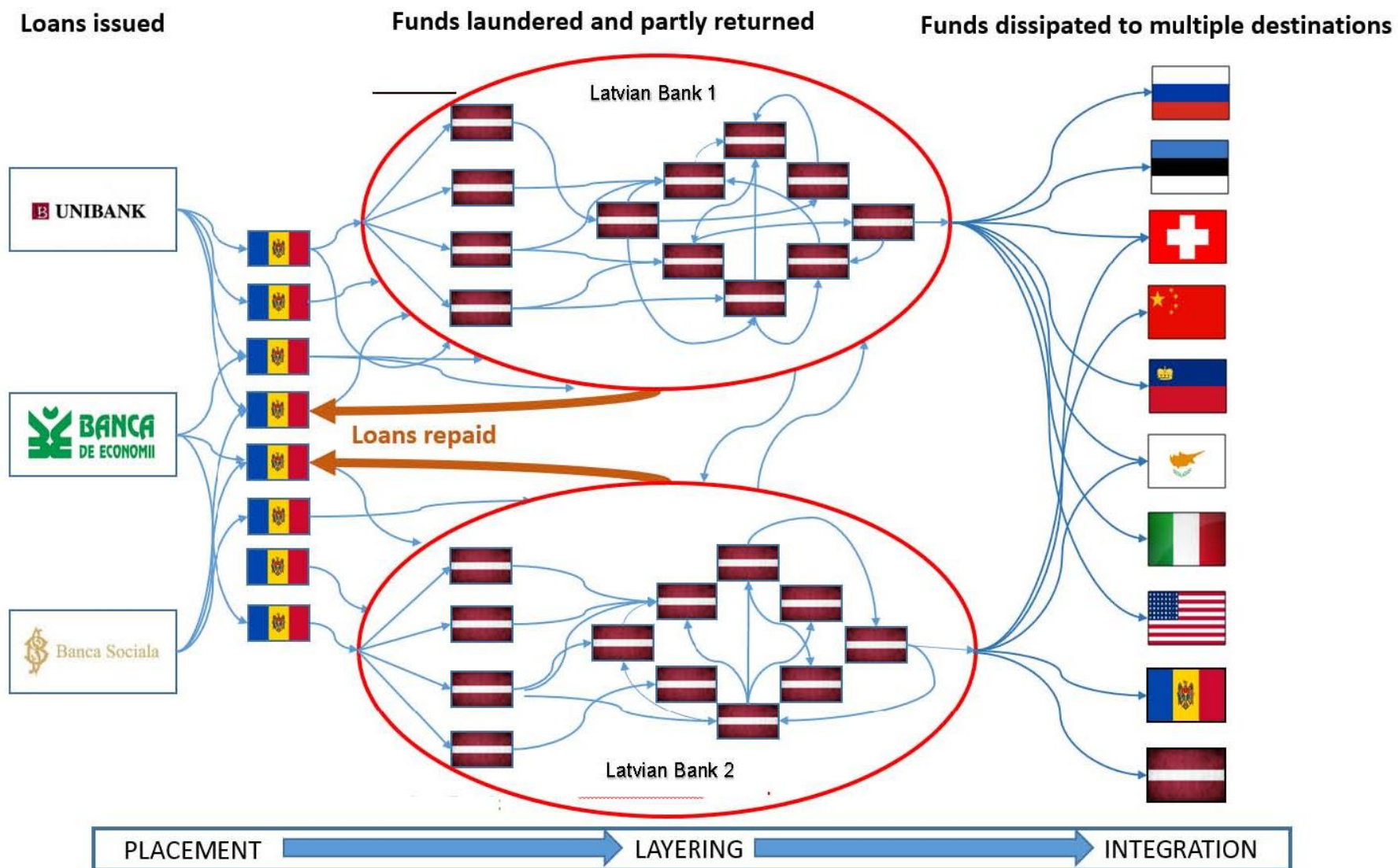
Mecanismul principal a spălare a banilor, așa cum s-a detaliat mai sus, a implicat mișcarea unor sume enorme (prin valoare și prin volum de tranzacții) prin conturile principale de spălare a banilor are toate caracteristicile-cheie a spălării a banilor, inclusiv plasamentul, stratificarea și integrarea ulterioară a fondurilor.

6.2.1.1. Conturile principale de spălare a banilor

Kroll a analizat sute de declarații bancare ale companiilor care au primit și au plătit fondurile de împrumut atât la Banca Letonă 1, cât și la Banca Letonă 2. Analiza preliminară a acestor conturi a relevat că modele similare au fost prezente atât în mecanismele de spălare a banilor ale Băncii Letone 1, cât și ale Băncii Letone 2. Aceste caracteristici comune expuse de transferurile de fonduri au inclus multiple transferuri interne către aceleași conturi, împărțirea și fuzionarea fondurilor, precum și multiple tranzacții de schimb valutar. Acest mecanism este demonstrat în figura 7.

Detalii ulterioare privind aceste caracteristici sunt incluse în Raportul Detaliat.

Figura 7: Prezentarea generală a mecanismelor principale de spălare a banilor în Letonia

Majoritatea conturilor principale de spălare a banilor de la Banca Letonă 1 și Banca Letonă 2, care au primit și au spălat fondurile au fost deținute de societăți cu răspundere limitată înregistrate în Marea Britanie. De asemenea, au fost înregistrate conturi la companii din alte locații off-shore secretizate, inclusiv Gibraltar, Belize, BVI și Insulele Marshall. Aceste conturi par să fi fost deschise cu un singur scop de spălare a veniturilor din tranzacțiile frauduloase ce țin de împrumuturile de la cele Trei Bănci din Moldova.

Deși valoarea împrumuturilor transferate și spălate prin Banca Letonă 2 a fost semnificativ mai mare decât cea care a trecut prin Banca Letonă 1, mecanismul Băncii Letone 2 a implicat mai puține companii și a implicat o perioadă mai scurtă de timp.

Multe dintre conturile bancare deținute de societățile cu răspundere limitată din Marea Britanie la Banca Letonă 2 aveau legătură cu Grupul Șor. În special, documentația de deschidere a conturilor a constatat faptul că domnul Șor era prezent la banca din Letonia și a făcut declarații cu privire la scopul comercial stabilit al conturilor întregului grup. Aceste informații, împreună cu modul în care au fost coordonate tranzacțiile între conturi, indică foarte clar o legătură concertată între acestea, controlată în mod centralizat. Informații suplimentare despre legăturile dintre aceste companii și Grupul Șor sunt incluse în Raportul Detaliat. Companiei Kroll nu i s-a acordat deocamdată acces la documentația similară de la Banca Letonă 1, care a constituit Mecanismul principal de spălare a banilor. Însă, cunoscându-se faptul că procesul și mecanismele par să aibă multe caracteristici similare și că au primit fonduri de împrumut de la companii similare, reiese că acestea făceau, de asemenea, parte din același proces coordonat și centralizat de spălare a banilor.

6.2.1.2. Sinteza tuturor fondurilor din conturile principale de spălare a banilor

Tabelul 7 : Sinteza tuturor fondurilor primite în conturile principale de Spălare de Bani

Sursa fondurilor	Banca Letonă 1 (milioane dolari SUA)	Banca Letonă 2 (milioane dolari SUA)	Total – (milioane dolari SUA)
Veniturile la Mecanismul principal de spălare a banilor de la noile împrumuturi emise	447.5	2.134.8	2.582.3
Venituri de la companiile Grupului Șor care nu legătură directă cu împrumuturi	88.6	8.9	97.5
Sumele mai mici din declarații moldovenești care nu au apărut în conturile Băncii Letone 2 (vedeți Raportul Detaliat și punctul 5.2.4)	-	(101.0)	(101.0)
VENITURI TOTALE la Banca Letonă 1/Banca Letonă 2 de la BEM/UB/BS de la companiile Șor	536.1	2.042.7	2.578.8
TOTAL ALTE VENITURI (nu de la BEM/BS/UB) ²¹	174.9	126.5	301.4
TOTAL VENITURI	711	2.169.2	2.880.2

6.2.1.3. Alte fonduri primite pe conturile principale de spălare a banilor

După cum s-a menționat mai sus, scopul primar al conturilor principale de spălare a banilor pare a fi de a ascunde și spăla fondurile de împrumut provenite de la cele Trei Bănci din Moldova. Adicional, după cum s-a evidențiat în tabelul de mai sus, un total de 301,4 milioane dolari SUA din alte fonduri au fost identificate intrând pe conturile principale de spălare a banilor (din alte destinații decât cele Trei Bănci din Moldova sau din conturile principale de spălare a banilor). Aceste fonduri au fost adesea mixate cu fonduri provenite din fraudă de la cele Trei Bănci din Moldova și apoi disipate. De fapt, aceste transferuri au fost tratate ca fiind legate de fraudă suspectată în totalitate sau parțial. În anumite cazuri, fondurile nu au fost mixate și au putut fi excluse din analiza disipării ulterioare. După cum este specificat în tabelul 8, sumele altor încasări care ar putea fi separate și excluse din fondurile de fraudă a fost de 157,8 milioane dolari SUA. Aceste sume nu au fost incluse în analiza ultimilor mijloace disipate la punctul 7, deoarece

²¹ Include sume transferate de la alte bănci moldovenești, de pe contul secundar de spălare a banilor la Banca Letonă 1/Banca Letonă 2, alte bănci și conturi letone în alte jurisdicții. Fiind excluse încasările de pe conturi rusești, care sunt analizate separat în Raportul Detaliat.

nici sursa și nici destinația lor nu au putut fi (la această etapă) asociate cu fraudă.

Tabelul 8: Alte venituri urmărite

Sursa de fonduri	Banca Letonă 1 (milioane dolari SUA)	Banca Letonă 2 (milioane dolari SUA)	Total – (milioane dolari SUA)
VENITURI TOTALE la Banca Letonă 1/Banca Letonă 2 de la BEM/UB/BS de la companiile Grupului Șor	536.1	2.042.7	2.578.8
TOTAL ALTE VENITURI (nu de la BEM/BS/UB) ²²	174.9	126.5	301.4
Minus fondurile urmărite	(75.9)	(81.9)	(157.8)
TOTAL ALTE FONDURI MIXATE	99	44.6	143.6
Total fonduri urmărite în conturilor principale de spălare a banilor	635.1	2.087.3	2.722.4

Detalii ulterioare privind alte încasări și tratarea acestor transferuri sunt incluse în raportul detaliat.

6.2.2. Fluxuri de fonduri cu implicarea conturilor de la bănci rusești

Compania Kroll a remarcat implicarea ulterioară a conturilor de la bănci rusești în transferul de fonduri legate de fraudă la cele Trei Bănci din Moldova.

Au fost identificate două scheme distincte ce implică tranzacții între conturi la cele Trei Bănci din Moldova, conturile principale de spălare a banilor și conturi la trei bănci rusești diferite. În ambele aceste scheme, fondurile erau transferate din conturile rusești către conturi de la cele Trei Bănci din Moldova sau la conturile principale de spălare a banilor. Aceste fonduri erau apoi transferate la băncile rusești la o dată ulterioară.

Mișcarea circulară a fondurilor din conturile băncilor rusești către conturile principale de spălare a banilor care au fost ulterior rambursate confirmă faptul că aceste conturi par să fi fost folosite pentru a adăuga un strat suplimentar cu scopul de a ascunde fluxurile de fonduri și a permite continuarea creditării prin furnizare de lichidități, precum și a permite BEM să prezinte BNM, în mod eronat, lichiditatea curentă prin denaturarea soldurilor interbancare curente. Aceasta a prevalat în mod special în cazul mișcărilor cu aceleași două bănci rusești care pretindeau că au deschis depozitele discutabile ale băncilor rusești, odată ce majoritatea

²² Sunt incluse sumele plătite de la alte bănci moldovenești, conturi secundare de spălare a banilor la Banca Letonă 1/Banca Letonă 2, alte Bănci Letone și conturi în alte jurisdicții. Fiind excluse încasările de pe conturile rusești, care sunt analizate separat în Raportul Detaliat.

fluxurilor de fonduri erau către și din conturi deținute în numele companiilor Grupului Șor sau al persoanelor fizice aflate în legătură cu Grupul Șor. Detalii privind tranzacțiile specifice și legăturile cu companiile Grupului Șor pot fi găsite în Raportul Detaliat.

Suplimentar la fondurile care par a fi rambursate, compania Kroll a identificat, de asemenea, scurgeri adiționale de fonduri către bănci rusești, care sunt descrise în Raportul Detaliat și sintetizate la punctul 6.2.3.

Cele două scheme sunt prezentate mai jos și sunt detaliate în continuare în Raportul Detaliat:

Fonduri de la două bănci rusești, rambursate utilizând împrumuturi acordate companiilor Grupului Șor

Analiza conturilor de spălare a banilor a identificat o serie de transferuri din conturi în valoare totală de 199 milioane dolari SUA în mecanismul principal de spălare a banilor la două bănci rusești. Transferurile erau dintr-un șir de conturi care par a fi legate de fraudă, precum faptul că erau în numele companiilor din Grupul Șor, persoanelor fizice legate de Grupul Șor (de exemplu, directori ai companiilor Grupului Șor) sau ale altor persoane din Moldova. Transferurile în mecanismul principal de spălare a banilor au fost efectuate în perioada 2012 și 2013, când fondurile în cadrul mecanismului principal de spălare a banilor erau spălate de Banca Letonă 1. În 2014, fondurile par să fi fost, în mare parte, rambursate celor două bănci rusești de la Banca Letonă 2, utilizându-se fonduri ce ar putea fi urmărite ca având legătură cu împrumuturile acordate de cele Trei Bănci din Moldova. Au fost identificate transferuri în valoare totală de 193,7 milioane dolari SUA pe conturi de la cele două bănci rusești care, de asemenea, par a fi asociate Grupului Șor sau altor persoane legate cu Șor. Detalii ulterioare pot fi găsite în Raportul Detaliat.

Schema ce implică Banca Rusească 3

Către sfârșitul anului 2014, fonduri de la a treia bancă rusească ("Banca Rusească 3") par să fi fost utilizate ca parte a unei scheme pentru a spori artificial lichiditatea BEM raportată, către BNM. Fondurile au fost primite pe conturi la BEM de la conturi ale Băncii Rusești 3 ca parte a unui contract de împrumut subordonat și pentru achiziționarea de acțiuni de către unul dintre principalii acționari ai BEM, Sisteme Informaționale Integrate ("SII"). Conform înregistrărilor BEM, aceste sume (transferate la BEM) au fost plasate pe depozitele overnight la Banca Rusească 3 până în noiembrie 2014. Cu toate acestea, înregistrările de cont ale SII arată că suma de 50 milioane dolari SUA din fonduri a fost transferată, de fapt, din cadrul Mecanismului principal de spălare a banilor și nu a fost returnată la contul SII sau rambursată pe contul Băncii Rusești 3. Înregistrările SWIFT examinate din septembrie 2014 arată că 100 milioane dolari SUA au fost transferate pe conturile la Banca Rusească 3 de către SII și din alte conturi ale acționarilor BEM. Cu toate acestea, BEM a continuat să reflecte depozitul de numerar la Banca Rusească 3 pe contul nostro timp de încă două luni. Această sumă a fost apoi lichidată, prin transferul aparent de 100 milioane dolari SUA de la două companii ale Grupului Șor la companii din cadrul Mecanismului principal de spălare a banilor, care nu au fost înregistrate în declarațiile conturilor principale de spălare a banilor.

6.2.3. Prezentarea generală a sumelor disipate către Rusia

Analiza schemelor utilizate pentru a ascunde fluxul de fonduri prin băncile rusești indică faptul că nu toate fondurile transferate în Rusia constituie, de fapt, disiparea finală a fondurilor de fraudă, deoarece multe dintre aceste fonduri par să fi fost rambursări ale sumelor primite anterior din conturi bancare rusești. Cu toate acestea, analiza Kroll a identificat că a fost un flux net de ieșiri de 47 milioane dolari SUA transferat sau primit direct din conturile principale de spălare a banilor și de la cele Trei Bănci din Moldova.

Analiza schemei ce implică Banca Rusească 3 a identificat o intrare netă de 3,7 milioane dolari SUA din conturi bancare din Rusia, aparent utilizată pentru achiziționarea de acțiuni la BEM. Exercițiul ulterior de urmărire, detaliat la punctul 7, a indicat suma adițională de 37,5 milioane dolari SUA către alte bănci rusești identificate prin urmărirea juridică a fondurilor transferate pe alte conturi la bănci din Rusia.

După cum se arată în tabelul 9, aceasta a reprezentat o ieșire netă de 80,6 milioane dolari SUA către conturi deținute de bănci în Rusia, care au provenit parțial din împrumuturile de la cele Trei Bănci din Moldova.

Tabelul 9: Efectul net al tranzacțiilor cu băncile rusești:

Sursa de fonduri	Bancă (-i) rusească (-ști)	Sumă netă transferată la/(primită de la) conturi rusești (\$ SUA milioane)
Transferat direct din împrumuturi de la cele Trei Bănci din Moldova	Banca rusească 1 Banca rusească 2	46.8
BEM	Banca rusească 3	(3.7)
Urmărirea ulterioară	Câteva bănci rusești	37.5
Total fonduri disipate		80.6

6.2.4 Alte mecanisme de spălare a banilor identificate

Suplimentar la Mecanismul principal de spălare a banilor detaliat mai sus, compania Kroll a identificat, de asemenea, o serie de alte mecanisme secundare de spălare a banilor, care sunt rezumate mai jos. Detalii ulterioare despre acestea sunt prezentate în Raportul Detaliat, inclusiv exemple detaliate de fluxuri de fonduri.

6.2.4.1. Spălarea de fonduri prin conturi la alte bănci din Moldova

Adițional la fondurile de împrumut care au fost transferate la cele două bănci letone de la cele Trei bănci din Moldova, o parte din fonduri a fost supusă unui nivel de spălare a banilor utilizându-se conturile altor bănci din Moldova, înainte de a fi transferate la mecanismul principal de spălare a banilor sau au fost utilizate pentru rambursarea împrumuturilor existente. Aceste transferuri nu par să aibă un raționament comercial evident și par să fi fost efectuate cu un singur scop de a ascunde sursa fondurilor înainte de a intra pe conturile principale de spălare a banilor. Kroll nu a identificat la această etapă nicio dovadă de complicitate sau implicare a conducerii altor bănci din Moldova în această fraudă.

6.2.4.2. Spălarea fondurilor prin intermediul băncilor din Estonia și a altor bănci din Letonia

Compania Kroll a identificat un număr de conturi la bănci estoniene și la alte bănci letone²³ care au primit fonduri odată ce au trecut prin mecanismul principal de spălare a banilor detaliate mai sus (vedeți punctul 6.2.1). Analiza fluxurilor de fonduri prin aceste conturi estoniene și alte conturi letone a arătat că un număr din aceste conturi par a fi legate și sunt parte a unei abordări coordonate pentru a ascunde în continuare fluxul de fonduri.

6.2.4.3 Alte sisteme de spălare a banilor

China / Hong Kong / Cipru

Urmărirea ulterioară a identificat că o parte semnificativă a fondurilor a fost plătită pe conturi bancare în Republica Populară Chineză ("China"), Hong Kong și Cipru. Transferurile către Hong Kong și China apar pe conturi în numele companiilor locale, în timp ce un număr de destinatari din Cipru par să aibă caracteristici similare cu companiile din cadrul mecanismului principal de spălare a banilor, de exemplu fiind asemeni companiilor cu răspundere limitată din Marea Britanie sau companiilor înregistrate în jurisdicții off-shore. Aceste tranzacții au descrieri care arată că acestea sunt destinate achizițiilor comerciale (cum ar fi materiale de construcție, textile, blănuri sau încălțăminte). Din motiv că momentan nu avem acces la situațiile conturilor deținute în băncile chinezești, Hong Kong sau băncile cipriote, nu este posibil de determinat, dacă aceste tranzacții sunt utilizate pentru achiziții veritabile sau reprezintă un punct de intrare în alt nivel de spălare a banilor. Dezvăluirea ulterioară a informațiilor este necesară pentru a determina destinația finală a sumelor plătite din aceste conturi.

²³ Bănci din Letonia altele decât cele implicate în Mecanismul principal de spălare a banilor

7. Destinația finală a fondurilor de împrumut frauduloase

În baza documentației examinate până în prezent, încasările din împrumuturile care au fost supuse procesului de spălare a banilor prin Mecanismul principal de spălare a banilor și alte mecanisme de spălare a banilor detaliate în punctele de mai sus au fost urmărite cât mai mult posibil pentru a stabili destinația finală a fondurilor și pentru a încerca de a identifica activele sau beneficiarii ce va permite inițierea măsurilor judiciare. Metodologia detaliată utilizată pentru a urmări aceste fonduri este prezentată în Raportul Detaliat.

Destinațiile finale identificate în analiza disipării inițiale a fondurilor de împrumut sintetizate la punctul 6.1 și fondurile care trec prin mecanismul principal de spălare a banilor rezumate la punctul 6.2.1 au fost agregate pentru a produce un tabel consolidat al jurisdicției finale a fondurilor provenite din împrumuturile frauduloase suspecte acordate de cele Trei Bănci din Moldova (rezumate în tabelul 11). Detaliile privind deținătorii de conturi și băncile la care fondurile au fost transferate sunt prezentate în Raportul Detaliat.

Până în prezent, compania Kroll a identificat suma de 1,1 miliarde dolari SUA (inclusiv încasările din împrumut și fondurile mixate cu încasările din împrumut) transferate pe conturi bancare în numeroase jurisdicții, detaliate la punctul 7.1.1. O parte din această sumă este formată din fonduri care au fost amestecate cu fonduri de împrumut în timpul procesului de urmărire, însă în cazul fiecărei tranzacții identificate putem concluziona că transferul final identificat până în prezent este format, cel puțin, parțial din fondurile provenite din creditele frauduloase suspecte ale companiilor Grupului Șor din cele Trei Bănci din Moldova. Acest fapt este prezentat mai jos:

Tabelul 10: Prezentarea generală a destinațiilor finale totale ale fondurilor

Descrierea	Suma (miliarde dolari SUA)	Capitolul din Raport
Suma inițială a pierderii	0.6	4.1.4
Ad.: Fonduri mixte de la alte mecanisme de spălare a banilor	0.5	6.2.4
TOTAL	1.1	7.1.1

7.1.1. Prezentare generală a jurisdicțiilor finale

Sumele urmărite până la sfârșit, au fost disipate din fondurile de împrumut la cele Trei Bănci din Moldova, plătite direct din conturile principale de spălare a banilor sau prin mecanismele ulterioare de spălare a banilor²⁴ sunt enumerate în tabelul 11 de mai jos. Întrucât informații privind conturile bancare din destinațiile identificate până la momentul actual nu au fost

²⁴ Acest tabel include sume disipate direct din fondurile de împrumut, sume disipate din conturile principale de spălare a banilor și sume disipate după alte procese de spălare a banilor.

deocamdată obținute, destinația finală a fondurilor transferate pe aceste conturi este în prezent necunoscută. Este probabil că fondurile au fost transferate prin intermediul acestor conturi către alte destinații sau pentru a cumpăra acțiuni. Va fi necesară cooperarea autorităților de supraveghere relevante sau obținerea dezvăluirilor de informații pentru a urmări în continuare dispariția fondurilor furate prin intermediul acestor sau altor jurisdicții și pentru a identifica beneficiarii.

Tabelul 11: Sume urmărite până la final pe jurisdicții

Jurisdicțiile finale ale conturilor bancare	Valoarea totală finală
Letonia (cu excepția conturilor principale de spălare de bani)	302.1
Moldova (alte bănci moldovenești)	169.3
Cipru	112.4
China	83.3
Moldova (BEM / BS / UB) ²⁵	82.9
Rusia ²⁶	80.6
Austria ²⁷	56.1
Estonia	51.4
Elveția	42.8
SUA	25.5
Hong Kong	22.6
Italia	16.8
Romania	15.8
Germania	11.1
Turcia	10.4
Alte jurisdicții (mai puțin de 10 milioane \$ SUA în total)	50.5
Alte jurisdicții (mai puțin de 1 milion \$ SUA în total)	10.9
TOTAL ²⁸	1,144.6

²⁵ Sumele disipate la BEM / BS / UB au provenit după spălarea ulterioară a banilor în urma dispariției acestora din conturile principale de spălare a banilor.

²⁶ Consultați Raport Detaliat pentru detalii despre alte transferuri rusești care nu sunt incluse în dispariția finală.

²⁷ Această sumă cuprinde transferurile utilizate pentru achiziționarea creditelor neperformante ale BEM în temeiul contractului de cesiune cu Roseau, detaliat în punctul 5.3.

²⁸ Diferențe ca urmare a rotunjirii.

Conturi din următoarele jurisdicții au primit în formă agregată fonduri în sumă de 1 – 10 milioane dolari SUA: Olanda, Emiratele Arabe Unite, Singapore, Liechtenstein, India, Marea Britanie, Polonia, Franța, Luxemburg, Republica Cehă, Ucraina, Vietnam, Brazilia, Irlanda, Monaco, Andorra, Coreea de Sud și Taiwan. La conturi din diverse alte jurisdicții au fost, de asemenea, transferate fonduri în formă agregată în sumă mai mică de 1 milion dolari SUA.

7.1.2 Solduri finale în conturi din Letonia și Estonia

Numeroase procese de urmărire sunt în de desfășurare în Letonia, Estonia și Moldova, fiind în așteptarea decontărilor. Din motive de completitudine, aceste sume au fost incluse în tabelul de mai sus, dar acestea pot fi modificate după efectuarea analizelor suplimentare. Mai multe detalii sunt prezentate în Raportul Detaliat.

8. Identificarea beneficiarilor/făptașilor

O parte din fluxurile de fonduri urmărite până în prezent au scos la iveală un număr de persoane care fie au făcut parte din administrarea activității frauduloase suspecte, fie că au obținut beneficii de pe urma fondurilor furate. Aceste beneficii au fost parțial identificate prin fluxul de fonduri către companii afiliate persoanelor fizice. Încasările în conturi personale sau în companii cunoscute ca fiind legate de aceste persoane au totalizat aproximativ 50 milioane dolari SUA.

După cum s-a specificat în introducerea prezentului raport, în scopul asigurării unui proces echitabil în ceea ce privește procedurile civile sau penale în derulare sau viitoare, este important ca informația privind beneficiarii presupuși să rămână confidențială, cu excepția cazurilor în care aceștia pot contribui la procedurile în derulare. Detaliile vor fi prezentate autorităților relevante sub formă de document separat.